

Etikus tájékoztatás bűncselekmény esetén

Tartalom

Bevezetés.....	4
1. Az etika kérdésköre.....	5
1.1 Mi az etika?	5
1.2 Etika, erkölcs, deontológia	5
2. Etika az újságírásban.....	6
2.1 Tájékoztatás és hírérték	7
2.2 Etikai kódexek.....	8
2.3 Sajtóetikai szabályozások Romániában.....	9
2.4 A sajtó és a magánélet	10
3. Az újságírás és a jog.....	11
4. Módszertan.....	12
4.1 A kutatási terv ismertetése.....	12
4.2 A hipotézisek megfogalmazása	13
4.3 Elemzési egység meghatározása	13
4.4 Konceptualizálás	13
4.5 Operacionalizálás	14
4.6 Mintavétel.....	14
4.7 Kutatási módszertan	15
5. Mit kell tudnunk a cikkekről?	16
5.1 Olvasottság.....	16
5.2 Képanyagok.....	18
6. Etikai vétségek	19
6.1 Szubjektív tájékoztatás	19
6.1.1 Címek vizsgálata	19
6.1.2 Cikkek tartalmának vizsgálata	21
6.1.3 Videó anyagok	25
6.2 Hírzárlat alatti hírek.....	26
6.3 Etikai vétségek az áldozat esetében.....	29
6.4 Etikai vétségek a gyanúsított esetében	30
6.4.1 A gyanúsítottra áttevődő ügy	31
7.1 Az emberölés kapcsán felmerült etikai vétségek.....	32
Következtetések	34

Bibliográfia	36
Online források.....	37
Mellékletek.....	38

Bevezetés

Dolgozatom témája az etikus tájékoztatás kérdése bűncselekmény esetén. A kutatás során azt szeretném kideríteni, hogy napjainkban mennyire számít az etika a közönség tájékoztatásában, hogy egy adott bűncselekmény esetén az újságírók mennyire informálnak objektíven, illetve, hogy mennyire tartják tiszteletben a személyiségi jogokat.

A dolgozat első részében a szakirodalmi áttekintés található, amelyben az alapvető fogalmi tisztázások szerepelnek, majd rátérek az etikai kódex fogalmára, az érvényben lévő etikai, jogi szabályozásokra, a romániai, illetve romániai magyar sajtó helyzetére.

A felvetődő kérdéseket egy általam választott gyilkossági eset kapcsán vizsgáltam, amely 2012-ben történt, azóta 62 cikk jelent meg róla az online sajtóban, a hivatásos hírportálokon. Az elsődleges problémát már a megjelenések számában láttam: az ügyet nagyon sokáig és sokszor tárgyalták a sajtóban. Erre a feltevésre ráépül egy fontos kérdés: szenzációhajhászás vagy tényleges hírérték áll az ügyről való folyamatos tájékoztatás hátterében?

Az egyre inkább online sajtóban is megfigyelhető piaci hírverseny miatt az olvasottság kérdése az egyik legfontosabb kérdés az újságírás területén. Véleményem szerint ez nem teszi indokoltá az etikai vétségek elkövetését, a szubjektív meglátások beépítését a cikkekbe, az áldozat és a gyanúsított magánéletének figyelmen kívül hagyását, az áldozat hozzátartozóinak nyugalmanak megzavarását. Ezek vizsgálatára, keresésére és alátámasztására egyaránt használtam jogi szabályozásokat, etikai előírásokat és szakirodalmi értelmezéseket. Hogy ezek mennyire voltak érvényesek az általam vizsgált esetben, az a kutatásomból és ennek eredményeiből derül ki.

1. Az etika kérdésköre

1.1 Mi az etika?

Az etikáról mint jelentést hordozó fogalomról számos definíciót találhatunk. Annak érdekében, hogy átfogóbb képet kapjunk a szó jelentéséről több meghatározást emeltem ki.

W. K. Frankena, erkölcsfilozófus meghatározása alapján „az etika a filozófiának egy ágazata; az etika maga az erkölcsi filozófia vagy a filozofikus gondolkodás az erkölcsről, az erkölcsi gondokról és ítéletekről.”¹ S. Hestevold szerint az etika azt vizsgálja, hogyan kellene viselkednünk önmagunkkal és másokkal szemben. (Deaver, 2004, 49.)

Deaver könyvében többször hangsúlyozza, hogy az etika kérdéskörében a legfontosabb a döntés meghozatala. Saját, rövid és tömör meghatározásában a következőképpen fogalmaz: az etika az egyén döntéshozásának folyamatát jelenti a jó és a rossz között. (Deaver, 2004, 50.)

A meghatározásokból kiderül tehát, hogy az etika egy nagyon személyes kérdés, kapcsolódik az erkölcsi filozófiához, fogalma az egyén döntésének meghozatalát jelenti, aki hajlandó arra, hogy alaposan átgondolja az adott kérdést a döntést pillanata előtt.

1.2 Etika, erkölcs, deontológia

Az etika és erkölcs szót gyakran használják felcserélve a hétköznapiakban. A két szó jelentésének különválasztása érdekében, Sandu Frunză a Román Értelmező Szótárhoz fordult. Eszerint az etika „az a tudomány, amely az emberi értékek és az emberi állapot elméletének tanulmányozásával foglalkozik, a főbb erkölcsi értékek és a társadalmi életben betöltött szerepük szempontjából; a normák összessége a megfelelő viselkedésről.”(Frunză, 2011, 18.)²

Az erkölcs fogalmát a Román Értelmező Szótárban a következőképpen találhatjuk meg: „magába foglalja az együttélés normáit, az emberek viselkedését egymás és a közösség iránt, amelyeknek megszegése törvény által nem büntethető, csak a közvélemény szerint.” (Frunză, 2011, 18.)³

¹ Saját fordítás. Eredeti szöveg: „Etica reprezintă o ramură a filozofiei; ea este filozofia morală sau gândirea filozofică despre moralitate, despre problemele și judecățile morale.”

² Saját fordítás. Eredeti szöveg: „...etica drept știința care se ocupă cu studiul teoretic al valorilor și condiției umane din perspectiva principiilor morale și cu rolul lor în viața socială; totalitatea normelor de conduită morală corespunzătoare.”

³ Saját fordítás. Eredeti szöveg: „...ansamblul normelor de conviețuire, de comportare a oamenilor unii față de alții și față de colectivitatea și a căror încălcare nu este sancționată de lege, ci de opinia publică.”

Frunză szerint az egyik alapvető különbség a két szó között, hogy az etika megadja a cselekvés kereteit, de az erkölcs bevonja a felelősség kérdését a felvállalt cselekvésbe. Az etikus vagy nem-etikus viselkedést mindig a társadalom bírálja el, ugyanígy az alapvető erkölcsi normák megszegése sem szankcionálható jogilag, csak abban az esetben ha valamiféle törvényszegéshez kapcsolódik. (Frunză, 2011, 19.)

Az etika kérdésköréhez hozzátartozik egy harmadik fogalom is: a deontológia. Eredetét tekintve a görög nyelvből származik, jelentése a kötelesség tanulmányozása. A deontológia egyik alapgondolata a kötelességérzet, ami a szabadság és az erkölcs érzékelését egészíti ki. (Bodea, 2007, 190-191.)

A deontológia az a tudomány, amely magába foglalja adott szakmabeliek kötelességeit és jogait. (Bodea, 2007, 193.) A deontológia normái kódexekben vagy könyvekben lelhetők fel, amelyek az elvárt magatartás alapelveit tartalmazzák, a törvényre, a becsületre és az erkölcsre támaszkodva. (Bodea, 2007, 196.)

A tulajdonképpeni legfontosabb szerepe a deontológia kódexeknek, hogy elvszerűen megkönnyítsék a kommunikáció módját és a helyes döntések meghozatalát. (Bodea, 2007, 205.) Az etika és a deontológia kapcsolatát Bodea úgy határozta meg, hogy a kijelentések és a tettek iránti felelősség javarészt az etika által van összehangolva, és a deontológia által tanulmányozva. (Bodea, 2007, 359.)

2. Etika az újságírásban

A média, azonbelül a sajtó fogalomkörét, funkcióját, társadalomban elfoglalt helyét hosszasan lehetne tárgyalni, azonban csak az átláthatóság kedvéért kiemelek néhány meghatározást, ezután a sajtó és az etika kapcsolatára térek rá.

Domokos Lajos, magyar újságíró a sajtó műfaját a következőképpen határozta meg: „A sajtó a társadalmi érintkezésnek egy sajátosan intézményesült, történelmileg változó befolyásolási intézményrendszere (...)”. (Domokos, 1998, 171.)

Finley Peter Dunne, újságíró szerint az újságírás célja az, hogy: „lenyugtassa a feldúltakat, és felzaklassa a nyugodtakat.”⁴ (Coust, 2005 id. Urs, 2013, 44.) Nicolae Urs kiemeli, hogy az újságírásnak fontos szerepe van a demokratikus állam megmaradásában, hiszen, ahhoz, hogy

⁴ Eredeti idézet: „to comfort the afflicted and to afflict the comfortable”.

a demokrácia jól működjön folyamatosan tájékoztatni kell az állampolgárokat a felmerülő gazdasági, szociális vagy egyéb problémákról. (Urs, 2013, 44.)

A tömegkommunikációs eszközök egyik célja, hogy a közintézmények felelőseként etikus környezetet biztosítsanak és cselekvéseikkel a közjót szolgálják. (Frunză, 2011, 31.) „A médiaetika a gyakorlatra és az eljárásra vonatkozik: arra, hogy az újságírók milyen utakon járnak, milyeneken kellene járniuk és milyeneket kellene kerülniük.” (Silverstone, 2010, 17-18.)

Az újságíró teljes mértékben meg kell, hogy győződjön az információ megfeleléséről, mielőtt azt a közönségnek továbbítja. Sokszor kell erkölcsi, etikai döntéseket hoznia publikálás előtt, amit érdemes alaposan átgondolnia. (Deaver, 2004, 45.)

Bodea a következőképpen vall az újságírók szerepéről: „Érzékeny vagy cinikus, mértékletes vagy rosszhiszemű, az újságírónak bizonyítania kell a szakmai hozzáértését és tehetségét, az etikai meggyőződése révén: szakmája alapvető eleme az igazság.”⁵ (Bodea, 2007, 210.)

Azt, hogy mi számít etikusnak, hol húzható meg az etika határa, mi az, ami még bele fér, sokszor az emberek különféleképpen ítélik meg. Annak következtében, hogy a szabad véleménynyilvánítás joga megillet minden médiában tevékenykedőt, kevésbé van lehetőség az etikai szabályozásra. (Deaver, 2004, 46.)

2.1 Tájékoztatás és hírérték

A *Sajtószabadság és személyiségi jogok* címen megjelent kötet, több a témához kapcsolódó előadást tartalmaz, amelyben Kovács Zoltán úgy vélekedik, hogy az újságíró tudatában van a jogsértés tényének, már akkor, amikor ezt írásában megfogalmazta. Ezek a sorok mégis megjelennek, ennek oka pedig a sajtópiaci versenyhelyzetből adódó szenzációigény lehet. (Kovács, 1998, 84.)

Hasonló meglátásait emeli ki Pataki Árpád *A hírverseny kárai és korlátai* című előadásában, amikor azt mondja: „Személyiségi jogi szempontból sajnálatosan egyre súlyosabb jelenséget képeznek az úgynevezett bűnügyi tudósítások, e területen vált talán legélesebbé a hírverseny.” Ugyanakkor előadásában elhangzott a következő, a kutatásom szempontjából lényeges meglátás: bűnügyről való tájékoztatás esetén „a főcímek, bevezetők szeretnek kategorikusan

⁵ Saját fordítás. Eredeti szöveg: Sensibil sau cinic, sobru sau malițios – dau în orice caz curios – journalistul trebuie să-și dovedească priceperea și capacitatea profesională, pe baza unui crez etic: acela că firul roșu al meseriei sale este adevărul.

fogalmazni, visszavonhatatlan ítéleteket alkotni, a cikkekben gyakran zaklatják mind az elkövető, mind pedig az áldozatok hozzátartozóit, sőt még az ismerőseiket is.” (Pataki, 1998, 105.)

A technológiai fejlődés ellenére, a fenti gondolatok időtállóak. Napjainkban, a hírverseny ugyanolyan fontossággal bír, mint az előadások idején. A változás csupán annyi, hogy a nyomtatott sajtó kezd egyre inkább háttérbe szorulni és emiatt online felületen válik egyre intenzívebbé a hírközlésben történő harc.

Erről Bajomi-Lázár Péter a hírközlésben történt változások taglalásában úgy nyilatkozik, hogy a közönségért való küzdelemben annak van előnye, aki leginkább képes magához vonzani a nagyérdemű figyelmét és ezt hosszabb ideig meg is őrizni. A figyelem megragadásának és megtartásának legalkalmasabb módjai a b-betűs tematikák, azaz a balesetekről, bűnügyekről és botrányokról szóló tudósítások. (Bajomi-Lázár, 2010, 140.)

A három jellemző tematikát Császi Lajos is kiemeli, mondván, hogy ezek azok, amelyekkel a média nap mint nap rituálisan foglalkozik. Véleménye szerint „ezek meglehetősen banálisak, sem témájuk fontosságában, sem közönségük nagyságában nem mérhetőek a jelentős médiaeseményekhez.” A szerző szerint a hírek egyre inkább szórakoztató műsorokká alakultak, ennek következményeképpen a korábban magánjellegűnek tekintett ügyek közérdeklődésű hírértékre tettek szert. (Császi, 2002, 122.)

2.2 Etikai kódexek

Az etikai szabályozások írásba foglalásának érdekében léteznek úgynevezett etikai kódexek. Az utóbbi időben a legtöbb szakma elkezdett etikai szabályozásokat magába foglaló dokumentumokat kibocsátani. A szakmai kódexek közül engem a sajtóetikai kódexek kérdésköre foglalkoztatott.

A világ első ilyen jellegű kiadványa a Sigma Delta Chi volt, amelyet az amerikai Hivatásos Újságírók Szövetsége bocsátott ki 1926-ban. (Deaver, 2004, 174.) Ennek a kódexnek a 2004-es verziójából emelt ki a szerző négy alappillért, amelyre épült: Az igazság keresése és elmondása; A rossz minimalizása; Függetlenség; Felelősségvállalás. (Deaver, 2004, 170-171.)

Az újságírói tevékenységre vonatkozó szabályozások többnyire ugyanazt a sablont követik. Azonban, vannak országonként jelentős különbségek is, ezért jelenthet problémát például az internet globális jellege. (Urs, 2013, 69.)

2.3 Sajtóetikai szabályozások Romániában

A Romániában érvényes sajtóetikai szabályozások tárgyalása azért nehézkes, mert nincs egységes, általános érvényű etikai kódex az országban. Rendelkezésünkre állnak szakmai etikai dokumentumok, európai szinten érvényes szabályozások, amelyek fontosabbjai közül a következőkben áttekintek néhányat. A Reynolds Journalism Institute weboldalán található a világ sajtóetikai kódexeit összefoglaló linkgyűjtemény, amelyben Romániából kettőt emelnek ki, mindkettő egy-egy szakmai egyesület általi kiadvány.⁶

Az egyik, a *Román Sajtóklub Etikai Kódexe*, amely néhány cikkelyében kiemeli az általuk fontosnak tartott etikai normákat. A kódex legfontosabb pontjai: az információ átadásának korrektsége, az újságíró objektív magatartása, a személyi jogok tiszteletben tartása, mindkét fél álláspontjának meghallgatása. Ezt a dokumentumot több nagyobb sajtóorgánium képviselője írta alá. (<http://rjionline.org/MAS-Codes-Romania-Press-Club>)

A másodikként kiemelt: *Az Újságírók Etikai Kódexe* az ország különböző pontjairól származó 42 újságírói szervezetének együttműködésében jött létre, 2005 júniusában. Három nagy részre tagolódik: az első az újságíró szerepét tárgyalja, a második részben az emberi jogok tiszteletben tartását, illetve a harmadik rész az újságírók jogait tartalmazza. (<http://rjionline.org/MAS-Codes-Romania-Journalists>)

Az Európai Parlament Közgyűlés határozatában, amely az újságírás etikáját foglalja össze, a média kötelezéseiről úgy fogalmaz: „el kell köteleznie magát olyan szigorú erkölcsi normáknak, melyek garantálják a szólás szabadságát és az állampolgárok igaz hírekhez és becsületes véleményekhez való jogát.” Ennek gyakorlatba ültetéséhez önszabályozó intézményeket és mechanizmusokat kell felállítani. (Európai Parlament Közgyűlésének Határozata, 1993/1003. sz., 36-37. szakasz, Etika és önszabályozás az újságírásban)

Etikai elveket vallhat tehát egy szakmabeliekből álló csoport, amely az egyezményes etikai normákat tartalmazza a csoport tagjai között. Ezek kötelező érvényűek a részt vevő szervezeti tagok számára, akik meggyőződésük alapján, és nem törvénykezés vagy a munkaadó miatt tartják be az adott szabványokat. A szankcionálás kizárólag csoporton belül történhet, a saját szabályok megállapításai szerint. (Deaver, 2004, 165.) Az előzőekben tárgyalt két csoporton felül, több ilyen újságírói egyesület van Romániában, vannak helyi szintű szövetségek,

⁶ Az oldal megtalálható a http://rjionline.org/codes_of_ethics_all címen.

nagyobb lefedettségűek, akár regionális szintű is, mint például az egyetlen romániai magyar újságírói szakmai egyesület a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete.

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MÚRE) 1990-ben alakult, azóta folyamatosan szerepet vállaltak a sajtó támogatásában: újságírószak elindítása, több újságíró képzést indítottak. A romániai magyar újságírók egyetlen hazai reprezentatív szervében az összes nagyobb romániai magyar sajtóorgánum képviselve van a felvételt igényelt tagok által. A MÚRE Becsületbírósága azonban csak külső személy jelentésére vagy belső tag kezdeményezésére indít eljárást etikai vétségek felfedésére. (MÚRE, Szervezési és Működési Szabályzat)

2.4 A sajtó és a magánélet

A személyiségi jogok védelme és a magánélet kérdése az egyik legkritikusabb téma a sajtóban megjelenő cikkek etikai vizsgálata során. Ez egyben az egyik legrégebbi olyan probléma is, amely a közvéleményt és a szakmában tevékenykedőket egyaránt foglalkoztatja.

A magánülethez való jog a XX. században alakult ki. Ennek az alapja a Harvard Law Review-ban megjelent cikkben gyökerezik, amelyben megállapították, hogy az újságok technológiai fejlődése és a „voyeurizmus” elterjedése szükségszerűvé teszi a magánélet jogi védelmét. (Middleton – Trager – Chamberlin, 2002, 78.)

Személyes adatot kizárólag az érintett beleegyezésével lehet nyilvánosságra hozni a sajtóban. Elhunyt személy esetén a hozzátartozókhoz kell beleegyezésért fordulni. „A bűncselekmények, balesetek (...) áldozatai és hozzátartozóik személyes adatainak nyilvánosságra hozatala előtt az érintettek jogaikról úgy kell tájékoztatni, hogy e tájékoztatás birtokában megalapozott, személyes döntést hozhassanak.” (Trócsányi, 2004, 119.)

Bár a Trócsányitól átvett idézet hatóköre Magyarország, de Romániában is hasonlóképpen vélekednek az elhunyt személy jogait illetően. A román Polgári Törvénykönyv 4. része az elhunyt személyi jogait írja le. Ez a törvényrész egyértelműen kijelenti, hogy az elhunyt emlékét tiszteletben kell tartani. Ugyanolyan módon kell védeni az elhunyt jó hírnevét, mint az életben lévő személy jogait. (Román Polgári Törvénykönyv, 2009/287)

A legtöbb sajtóorgánum profit-orientált, mivel pénzt kell szerezzenek ahhoz, hogy fenn tarthassák a szerkesztőséget. Ebből adódóan az újságírók sokszor inkább azt veszik

figyelembe, hogy mi a leginkább eladható, azzal szemben, hogy mi az etikus, ezért sokszor eltekintenek az újságírás minőségének kérdéséről.

Az amerikai újságírás egyik alapproblémájaként a szenzációhajhászás kísértését emeli ki a Seib-Fitzpatrick szerzőpáros, amely a tizenhét év és a másik földrész ellenére időt állóan megfigyelhető nálunk is. Tudományos írásukban arra is rámutatnak, hogy rengeteg etikai kérdés kapcsolatban áll a szenzációhajhással. (Seib – Fitzpatrick, 1997, 57.)

3. Az újságírás és a jog

Az újságírás jogi szabályozásai közé sorolhatjuk az Alkotmány néhány vonatkozását, a sajtótörvényt és a médiatörvényt. Romániában nincs specifikus sajtótörvény. Az 1974-es törvényt 2013-ban hatályon kívül helyezték, s bár szóba került az új törvény vagy módosított verzió kibocsátása, egyelőre nincs speciális, írott sajtóra vonatkozó jogszabály Romániában.

Érvényesnek mondható az analóg módon alkalmazott néhány szabályozás, illetve a médiatörvény, amely elsősorban az audiovizuális médiára vonatkozik, de némely szabályozásai a sajtóra is érthetőek. Természetes érvényes és elsődlegesen szem előtt tartandó az Alkotmány. Ezen kívül hatályosnak tekinthető az Európai Tanács 1984/820-as rezolúciója, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, és más Európai Unióban érvényes dokumentumok.

A román Alkotmány 30. szakasza kijelenti a véleménynyilvánítás szabadságát. A szakasz egy-egy bekezdése külön kitér a cenzúra tiltására, illetőleg a sajtószabadság kérdésére. A szakaszban a vétségekről így fogalmaz: „A sajtóvétket törvény állapítja meg.” (Románia Alkotmánya, Az alapvető jogok és kötelességek, 30. szakasz, (8).) Ez utalhat a valamikori sajtótörvényre, amely napjainkban hatályon kívül létezik. A sajtóra vonatkozóan érvényes lehet a 31. szakasz - Az információhoz való jog - és egyéb általános érvényű rendelkezések.

A hatályos román médiatörvényt, amely főként a rádiózás és a televíziós műsorszolgáltatásra vonatkozik 2002-ben fogadták el. (2002/504-es számú Audiovizuális Törvény⁷) Ennek a szabályozásnak a feladatait a Nemzeti Audiovizuális Tanács látja el, amely a parlament felügyelete alatt álló szerv és kinyilvánított célja a közérdek szolgálata az audiovizuális kommunikációban. (2002 évi/ 504-es számú Audiovizuális Törvény, 10§, 1.)

⁷ Legea Audiovizualului Nr. 504 din 11 iulie 2002.

A személyes adatok védelmére külön jogszabály érvényes, a 2001/677-es törvény az állampolgárok személyes adatait hivatott megvédeni. Ez a jogszabály kivételként kezeli azokat az eseteket, amikor újságírói, irodalmi vagy művészeti célra használnák a személyes adatokat.

4. Módszertan

4.1 A kutatási terv ismertetése

Kezdő újságíróként vagy tanoncként rengetegszer hangsúlyozták számomra az objektivitás fontosságát. A többi tényező, mint a pontos információk közlése, független, megbízható források használata, lényegre törő, közérthető fogalmazás mellett, a magánélet tiszteletben tartásának fontosságát is kiemelték. Miután kritikus, hozzáértőbb szemmel vizsgáltam a megjelenő cikkeket – bűnügyi esetek kapcsán is – egyre több kivetni valót találtam bennük.

Ez indította el bennem a kíváncsiságot, hogy milyen szabályok vonatkoznak ezekre a dolgokra és mi válthatja ki az újságírókból ezek figyelmen kívül hagyását. Aztán közelebb kerültem az etika fogalmához. Minél szélesebb körben informálódtam a téma kapcsán, egyre határozottabban azt véltem felfedezni, hogy rengeteg etikai vétséget, ha nem is olyan súlyosat, de bizonyos személyeknek ártó tetteket hajtanak végre az újságírók.

A téma körüljárásához olyan esetet választottam, amelynek elég kiterjedt sajtóvisszhangja volt ahhoz, hogy vizsgálatom során releváns információkat nyerhessek a kutatási kérdéseim megválaszolására.

Az etikusság fontossága egyértelmű a sajtó esetében, hiszen a sajtó mint tömegtájékoztatási eszköz még mindig jelentős szerepet tölt be a közérdekű információk eljuttatásában az emberekhez. Ebből a kijelentésből is érezhető a tájékoztatás minőségének fontossága.

Napjainkban nem idegen számunkra a bűnügyi esetek sokasága, ami a körülvevő médiumokból áramlik. A híradások többsége erre a tematikára alapoz, amint az elméleti áttekintésből kiderült, ez már nagyon rég óta hozzátartozik a közkezdvelt tematikák közé. Kutatásom célja tehát feltárni, hogy a romániai magyar újságírásban mennyire foglalkoznak az etika kérdésével, amikor bűnügyről tájékoztatnak.

4.2 A hipotézisek megfogalmazása

Az első hipotézisem a következőképpen volt megfogalmazva:

- A vizsgált esetekben a sajtó eltekintett az etikus tájékoztatástól, helyette az olvasottság növelését részesítették előnyben.

Kutatásom során további, bizonyításra váró összefüggéseket találtam:

- Az objektív tényközlés helyett egyre inkább a szubjektív tájékoztatás felé haladtak az újságírók, ami szintén a szenzációhajhászás szándékához írható.
- A nyomozás első szakaszának lejárta után a figyelem teljes mértékben átirányul a gyanúsítottira és magánéletére, az ügy már csak másodlagosan szerepel a cikkek tartalmában.

4.3 Elemzési egység meghatározása

Az esetet, mint kutatásom tárgyát, a következő szempontok figyelembe vételével választottam: legyen aktuális (közelmúltban történt), sokat foglalkoztatott ügy és magas olvasottságú. Mivel előzőleg már ismertem a történetet, ezért esett erre a választásom.

A Székelyudvarhelyen történt eset nagy sajtóvisszhangot eredményezett, főként a helyi és regionális lefedettségű sajtóban. A másféléves periódus alatt, amíg a kutatási periódus végéig az ügyről folyamatosan tájékoztattak rengeteg cikk jelent meg. Ezekben írnak a tárgyalásokról, a fejleményekről, akárcsak a hozzátartozóktól, ismerősektől való információkról.

A kutatásomban alapsokaságnak tekinthetők tehát a sajtóanyagok: a bűnügyi eset kapcsán a sajtóban megjelent cikkek.

4.4 Konceptualizálás

Vizsgálódásom során az újságírók munkáját vizsgálom, az adott esetben való tájékoztatások milyenségét, etikusságát.

Ebben a szövegeközegben az etika fogalma a sajtóetikára, az újságírás gyakorlatához kapcsolódó akár írásba foglalt, akár közösség által elismert etikai szabályozásokra

vonatkozik. Az etika mellett jogi szabályozások révén is próbálom bizonyítani a feltevéseimet.

Objektív tájékoztatás alatt a híradás függetlenségét, az újságíró saját véleményének mellőzését értem. Lévén a nyilvánosság információszerzési színtere, a közönség maga kell, hogy ítéletet megfogalmazzon, véleményt alkosson az adott írásról, anélkül, hogy ez már előre sugallva lenne a számára.

Szenzációhajhászás alatt az érdeklődés folyamatos fenntartását értem, ami azáltal történik, hogy az adott ügy jelentőségét felnagyítják, gyakori szenzáció-jellegű híreket hoznak le, akár az ügyben érintettek magánéletében való turkálás által, csak azért, hogy az olvasottság megmaradjon. Ez már kissé közelít a tabloidnak nevezett, pletykaérdekeltségű lapok felé, de jelentése az esetben a hivatalos hírportálok vizsgálatánál érvényes.

4.5 Operacionalizálás

Az etikusság mérése az etikai kódexek, illetve a szakirodalomban talált megállapítások figyelembe vételével történik. Mivel nincs egységes újságírói etikai kódex az ország szintjén, csak szakmai csoportok által kibocsátott dokumentum, ezért összeállítottam egy saját etikai listát, amely a szakirodalomra, illetve az etikai kódexek általános alapelveire támaszkodik.

A megjelent cikkekben úgy lehet mérni a tájékoztatás objektivitásának vagy szubjektivitásának kérdését, hogy figyelembe veszem a megfogalmazásának módját. Ez alapján lehet következtetéseket levonni arra vonatkozóan, hogy az újságíró beleépítette-e saját meglátásait, ítéletét.

Az adott sajtóorgánumon belüli megjelent összes cikk vizsgálata lehetővé teszi annak az előzetes feltevésnek a vizsgálatát, hogy a nyomozás előrehaladásával átterelték a témát a gyanúsított (majd vádlott) személyére.

4.6 Mintavétel

Amint azt az előzőekben meghatároztam, elemzési egységem az ügyről megjelent sajtóanyagok. Először adatot gyűjtöttem az összes online megjelent cikkről, amelyről összeállítottam egy listát. Az online cikkek választásának oka főként a könnyű hozzáférés

volt. Azonban a két fő portál esetén (uh.ro és szekelyhon.ro) a nyomtatott példányban is ugyanaz jelenik meg, mint a weboldalon.

A minta további szűkítésénél figyelembe vettem azt, hogy a hírportálok, amelyeket vizsgálók hivatásos újságírókkal dolgoznak. Ez főként azért volt fontos, hogy az elemzési mintámban ne legyenek átvett cikkek, csak saját anyagokkal dolgozzak. Így maradt az uh.ro és a szekelyhon.ro.

A mintámba beválasztottam a megjelent videó anyagokat is, amelyeket hasonló elemzéssel vizsgáltam, mint az írott cikkeket. Ebből kevés jelent meg, mindössze öt vizsgált elem volt.

A folyamatosan megjelenő cikkekre való tekintettel meg kellett határoznom egy időtartamot, amelyen belül vizsgálódom. Maga a történet 2012. augusztus 6-10. közé tehető (eltűnéstől a temetésig). Ettől a dátumtól kezdve 2014. március 30-ig vizsgálom az előző kritériumok alapján kiszűrt cikkeket.

4.7 Kutatási módszertan

A kutatáshoz leginkább megfelelő módszernek a tartalomelemzést véltem. Tekintve, hogy mintaként sajtóanyagok szolgálnak és a cikkek száma magas, ezért a tartalomelemzés az a módszer, amellyel könnyen igazolhatom a felvetéseimet.

Stokes meghatározása alapján a tartalomelemzésnek az alapelve az, hogy számszerűsítsük az előfordulás gyakoriságát, ezért sorolják a kvantitatív módszerekhez, azonban gyakran használják a mögöttes tartalom, jelentés felfedésére, ekkor beszélhetünk a kvalitatív jellegéről. Ez a két típus már nem különíthető el élesen, de a meghatározásokban általában különválasztják. (Stokes, 2008)

A dolgozatban használt kutatási módszer jellege sem egyértelműen meghatározható, hiszen a szubjektivitás – objektivitás kérdésre inkább kvantitatív jellegű tartalomelemzést végeztem, de az etikusság kérdését csakis a mögöttes tartalom vizsgálatával tudtam körülhatárolni.

Mivel két portál került be végeredményben a cikkek vizsgálata közé, ezért folyamatos összehasonlítást is végzek, így egymással összevetve, de külön is születnek majd eredmények.

5. Mit kell tudnunk a cikkekről?

A gyilkossági ügy egy székelyföldi kisvárosban, Székelyudvarhelyen történt, ezért elsősorban a regionális sajtó: a két helyinek számítható hírportál: uh.ro, szekelyhon.ro (szh.ro) foglalkozott vele. A mintába összesen 67 vizsgált elem tartozik. Ebből 33 cikk jelent meg az uh.ro-n, 29 anyagot hozott le a szekelyhon.ro. A maradék öt vizsgált elem a Digital3, a Csíki TV és az Antena TV híradásai, videó anyag formájában.

A kutatás során vizsgáltam az anyagok sajátosságait: az olvasottságot, a hozzászólások számát, a cikkekhez csatolt képeket, a videó vizuális elemeit. Mivel tartalomelemzést végeztem, ezért ezeket kategorizáltam, táblázatokban összesítettem, majd elemeztem a kapott eredményeket. Ezek főként a cikkek általános adataiként szolgáltak, az olvasottság mértékét, a képek használatának relevanciáját, helyességét mérik.

A vizsgálódás további részében az elemek címeit és a szövegeket vettem nagyító alá. Miután meghatároztam a kategóriákat, a tartalomelemzés következő lépéseként kezdődött a kódolás. A felállított kategóriákon belül megjelenő szavak mindegyikét feljegyeztem a táblázatba, ezeknek az előfordulási gyakoriságát is megszámláltam.

Miután a kódlap teljes lett, a szavakat pozitív/negatív/semleges értékkel láttam el, az alapján, hogy a szó jelentése milyen jelleggel bír az általános nyelvhasználatban. Semleges értékűnek határoztam meg javarészt a demográfiai adatokat, a jogi terminológia által használt kifejezéseket (a gyanúsított/vádolt megnevezést, a büntett jogi megnevezését: különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés). Az értékek meghatározása mellett további tartalmi részeket és megfogalmazásokat elemeztem. Mindezekből következtetéseket vontam le a szubjektivitás igazolására. A szövegek vizsgálatánál hangsúlyt fektettem ezen kívül az etikus tájékoztatásra vonatkozó kérdésekre, felhasználva az előzőleg már említett saját etikai listát és a rendelkezéseimre álló jogi háttérrel.

5.1 Olvasottság

Az online sajtó egyik előnye, hogy pontosabb adatokat találhatunk az olvasottságra vonatkozóan. Kutatásom során megvizsgáltam azt, hogy mekkora olvasottságuk, nézettségük és olvasói aktivitásuk volt az adott cikkeknek. Ezeknek a szempontoknak a mérésére a legalkalmasabb a szekelyhon.ro volt, ahol adatokat találtam minden cikknél a rákattintások

számáról, de az uh.ro esetében a közösségi oldalon való megosztás, úgynevezett „ajánlás”, mértékét is összesítettem. Mindkét hírportálnál vizsgálható volt, így összehasonlítható is a hozzászólások száma. Az eredmények összefoglaló táblázata a mellékletben, Melléklet1 néven található, a következőkben a fontosabb értékeket elemzem.

Az uh.ro-n meglehetősen alacsony az olvasók részéről az aktivitás, ahhoz képest, hogy helyi érdekeltségű ügy és sokat tárgyalt. A hozzászólások számához mérten jelentősebb mutató az, hogy hányan osztották meg saját közösségi oldalukon a cikkeket. A legtöbb kommentár 18, a megosztások legnagyobb száma a 450. Több olyan anyag is van, amelyhez nem érkezett egy hozzászólás sem, azonban többen megosztották.

A hozzászólások összege a vizsgált cikkekénél: 111, viszont a megosztások száma ennél jóval magasabb: 1 699. Átlaggal számolva minden cikkre 2 hozzászólás jut és 42 megosztás. A hírportál év végi kiértékelésénél megjelent, hogy a 2012-ben legolvasottabb cikk második helyezése a *Beismerte tettét a gyilkosság gyanúsítottja* című írás, amelyre 17 355 személy kattintott, de mindegyik, a témáról megjelent cikket nagyon olvasottnak minősítene a visszatekintőben.

A szekelyhon.ro, mint említettem, kimutatást ad arról is, hogy az adott cikket hányan tekintették meg. Ebből jelentősebb következtetéseket lehet levonni, mint az uh.ro-ról, ahol csak a megosztások száma van nyilvánosságra hozva.

A legnagyobb olvasottságú cikk a legelső, ahol a holttest megtalálásáról és a feltételezett körülményekről számoltak be. A statisztika szerint több mint 53 000-en látták. Legkevesebb személy kattintott rá arra a cikkre, amely nemrégiben az ügy folytatásáról tudósított. A megjegyzések száma is nagyobb, mint az előző portálnál. Az első három megjelent cikk magas olvasottságához 200 fölötti hozzászólás párosult. Mindössze két kommentár nélküli cikk van, a többinél mind található. Az átlag hozzászólások száma: 36. Összesen 1 020 hozzászólást fűztek a 29 vizsgált cikkhez.

A videó anyagok mindegyike megtalálható a Youtube videó megosztó oldalon, ezért ezek megtekintéseit vizsgáltam. A Csíki TV által készített két híryanagot átlagban 270 személy tekintette meg, ezzel szemben a Digital3 két videójának közel 500 megtekintése van.

Ami érdekes, hogy az Antena TV híradójában készült anyag mindeddig az observator.tv weboldalon volt elérhető, viszont 2014. április 9-én valaki feltöltötte ezt az anyagot a Youtube-ra, amelynek 5 nap elteltével én voltam az egyetlen megtekintője. Különös, hogy miért több mint másfél év után töltötték fel ezt a videó anyagot az oldalra.

5.2 Képanyagok

Képek szempontjából a két hírportál a helyszínről, a helyszínelésről, a gyászhoz kapcsolódóan (gyertyák, gyászmenet), a gyanúsítottról, és a törvényhez fűződő képeket (bilincs, tárgyalóterem, törvényszék) hozott le. Ezek nagyobb része vagy illusztráció, vagy átvett kép, tehát kevés a saját fotó.

Az uh.ro összesen 40 képet tett a megjelent anyagok mellé. Ennek pontosan fele, 20 kép, a gyanúsítottról van. Ezek főként közeli képek, az internetes archívumokból és az illető közösségi portáljáról vannak letöltve. A szekelyhon.ro ennél jóval kevesebb képet tett közzé a gyanúsítottról, a 25 használt képből csupán 3 ábrázolja a vád alá vont személyt.

A temetésről való közvetítés során az uh.ro két képet tett közzé a gyászmenetről, a szertartásról. Bár erre vonatkozóan nincs törvényi szabályozás, de felveti azt a kérdést, hogy mennyire tartozik bele a magánélethez való jog megsértésébe.

Az uh.ro-n több a változatos kép a másik portálhoz képest, különböző helyszíni, illusztráció jellegű képeket hoz nyilvánosságra. A szekelyhon.ro a helyszínen készült fényképekre, helyszínelési képekre fekteti a hangsúlyt, a törvényt szimbolizáló képek is túlsúlyban vannak a többihez képest, azonban több olyan cikk van, ami mellé nem csatoltak illusztrációt.

A videó anyagok mindegyike egyetlen alkalommal készített dokumentációra alapoz: helyszíni felvételek, helyszínelések, rövid interjúk.

Érdekes, hogy mindegyik vizsgált elem különleges hangsúlyt fektetett a helyszínen készült képek közzé tételére. A helyszínelésnek, főként ilyen „kisebb ügy” esetén, nem szoktak nagy jelentőséget tulajdonítani, de az amerikai mintát követve, komolyabbnak, figyelemfelkeltőbbnek tűnhet az eset. Én ezt az okot társítom a helyszínes képek túlsúlyához.

6. Etikai vétségek

6.1 Szubjektív tájékoztatás

6.1.1 Címek vizsgálata

A legfontosabb része egy cikknek a cím. Ez kelti fel leginkább az olvasó figyelmét, gyakran ez dönti el, hogy kíváncsi lesz vagy sem a tartalomra az illető. A következőkben azt elemzem, hogy a vizsgált hírportáloknál mivel keltették fel az olvasók figyelmét a címben, mennyire vittek bele szubjektivitást, értékítéletet, szenzációjellegét.

Ennek mérésére összefüggéseket kerestem a szavak negatív-pozitív-semleges jellege és bizonyos kategóriákhoz való kapcsolódásuk között. Összehasonlítást végeztem a mintámba tartozó cikkek címei között, a két hírportálnál (uh.ro és szekelyhon.ro), következtetéseket levonva az előzetes feltevéseimre vonatkozóan.

	<i>Pozitív</i>	<i>Negatív</i>	<i>Semleges</i>
áldozat	0	3	3
gyanúsított	0	2	3
helyszín	0	1	1
igék	14	12	1
összesen	14	18	8
		Összes szó	40

1. számú táblázat. Forrás: saját összeállítás az adatok alapján. (uh.ro)

	<i>Pozitív</i>	<i>Negatív</i>	<i>Semleges</i>
áldozat	1	1	2
gyanúsított	0	1	2
helyszín	0	0	1
igék	8	15	3
összesen	9	17	8
		Összes szó	34

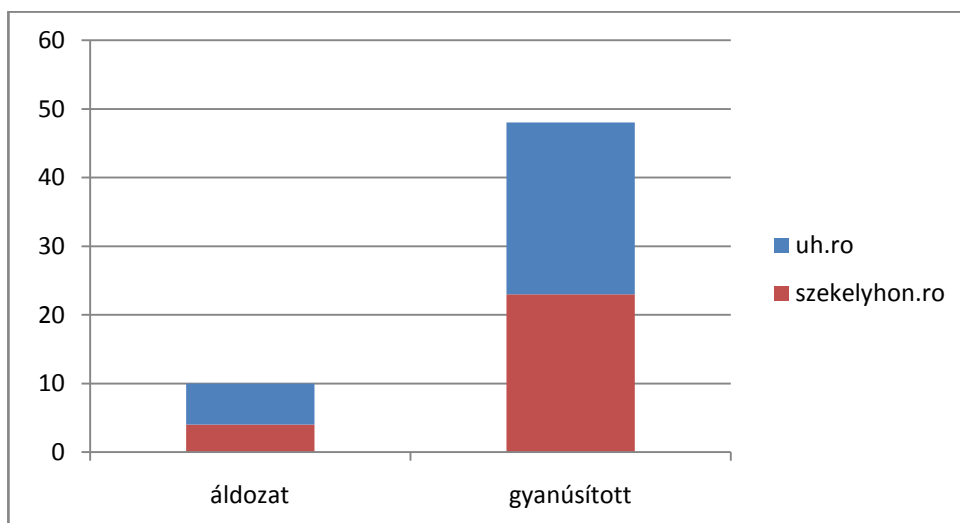
2. számú táblázat. Forrás: saját összeállítás az adatok alapján. (szekelyhon.ro)

Amint a fenti adatokból is látszik, a vizsgált kategóriákon belül mindkét portál túlsúlyban negatív értékű szavakat használ. Mivel ugyanannyi semleges szó jelenik meg mindkét esetben, ezért szemléletesebben látszik a másik két értékarány megoszlása. Szubjektivitás kérdésében nagyobb szerepe van az értéket hordozó szavaknak, hiszen a pozitív-negatív kategóriákba besorolható kifejezések alapján vonható le az értékítélet.

Az uh.ro esetén vizsgált szavaknak a 35%-a tartozik a pozitív kategóriába, amíg a szekelyhon.ro címeiben az összes kategória szerinti szó 26%-a mondható pozitívnak. Ezzel szemben nagyobb arányban jelentek meg a negatív értéket hordozó szavak: az uh.ro-n ezek képezték a címek összetételének 45%-át, ugyanakkor a szekelyhon.ro-n ez a szavak felében, azaz 50%-ában a vizsgált címeknek jelenik meg. Ezt a túlsúlyt az Igék kategória szavai adják.

A semleges szavak használatának kis aránya azt jelenti, hogy a cikkekben az értéket hordozó címek dominálnak, ami tükrözheti az objektivitástól való eltávolodást, az olvasottságra fókuszáló címadást. Tekintve, hogy emberölésről van szó, alapvetően a hozzákapcsolódó fogalmak tartalmaznak értékeket, ezért a cím vizsgálatából egyértelműen nem jelenthető ki az újságírók vétsége. A szenzáció jellegű szavak használata nem jellemző a vizsgált címekben.

Azonban, ami a címekben szintén megfigyelhető volt, az a gyanúsítottra áttevődő ügy kérdésköre. A következő ábrán az látható, hogy a címekben hányszor találkozhattunk az áldozatra utaló szavakkal, illetve mekkora ez a szám a gyanúsított esetében.

1. sz. ábra: saját összeállítás az adatok alapján.

Az ábrát értelmezve látszik, hogy mindkét portálon jelentősen több a gyanúsítottat megnevező szavak használata, mint az áldozatra vonatkozó szavaké. Az értékek majdnem azonosak a két portál között: az uh.ro-n 4 alkalommal történik az áldozatra utalás a címben, a szekelyhon.ro-n 6 esetben. A vizsgált címekbe a gyanúsítottra vonatkozó szavakat 25-ször foglalják bele az uh.ro-n, ez hasonlóképpen magas a szekelyhon.ro esetében: 23 szó.

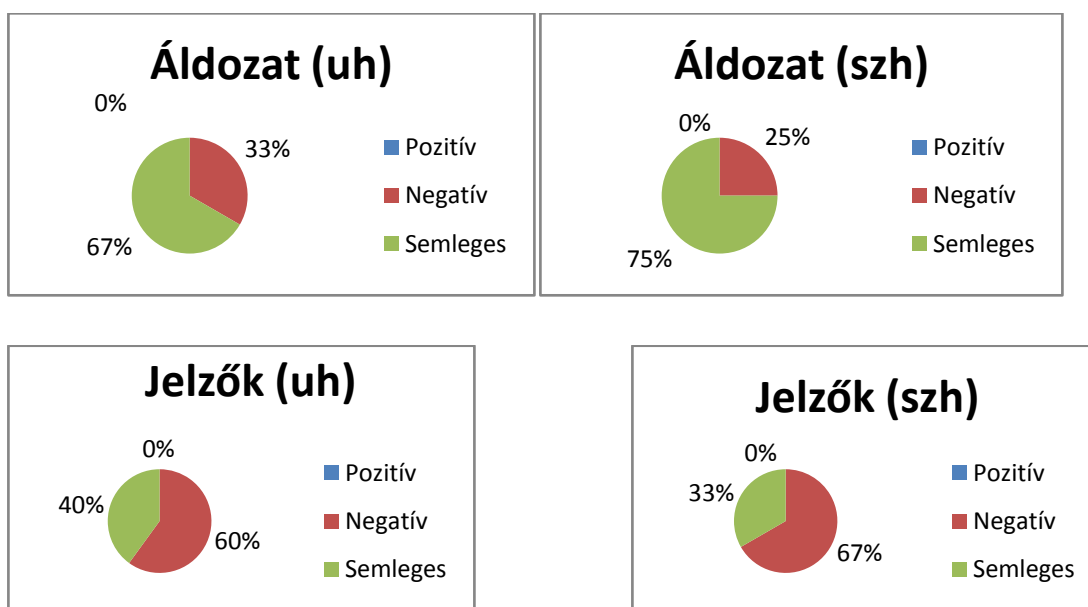
A vizsgált anyagok címeiből kitűnik, hogy csak az első néhány megjelent anyag alapoz az áldozatra, utána a folyamatos tájékoztatás központi szereplőjévé a vád alá vont személy válik. Ez magától értetődő abból a szempontból, hogy új információ az ügyészség nyomozása során a gyanúsított kapcsán jelenik meg, azonban fontos szempont, hogy egy idő után az ügy iránti érdeklődés fenntartása érdekében a gyanúsított magánélete és a gyilkossági esethez közel sem kapcsolódó információk kerülnek terítékre. Mivel ezek főként a tartalmi vizsgálatból mutathatóak ki, ezért a következőkben tárgyalom.

6.1.2 Cikketek tartalmának vizsgálata

6.1.2.1 Áldozat – gyanúsított

A következőkben a cikkek szövegeinek elemzéséről készült tartalomelemzés eredményeit mutatom be. A kódolás során a következő kategóriákat határoztam meg: *Áldozat* – és a rá vonatkozó *jelzők*, *Gyanúsított* – *Jelzők*, *Cselekvés* (maga az emberölés) és a rá használt *jelzők*, illetve a *Helyszín* megnevezései és *jelzői*. A szókapcsolatokat azért választottam külön, hogy szemléletesebben vizsgálhassam adott esetben az értékeket.

Az ábrákon az látszik, hogy a kategóriákba foglalt szavak közül hány pozitív, hány negatív és hány semleges értékű szót vizsgáltam, százalékos arányban kifejezve. Ezeken csak az adott szavak értéke figyelhető meg, az előfordulási gyakoriság figyelembe vétele nélkül.

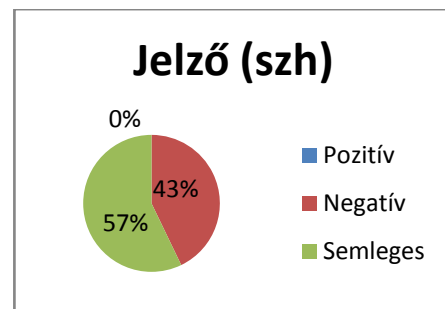
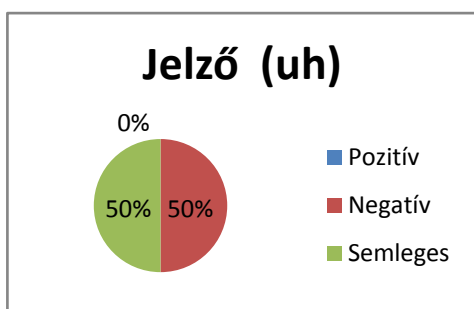
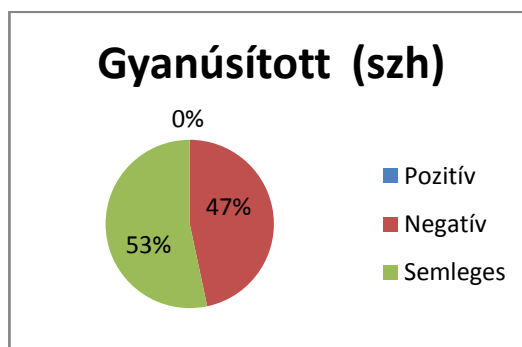
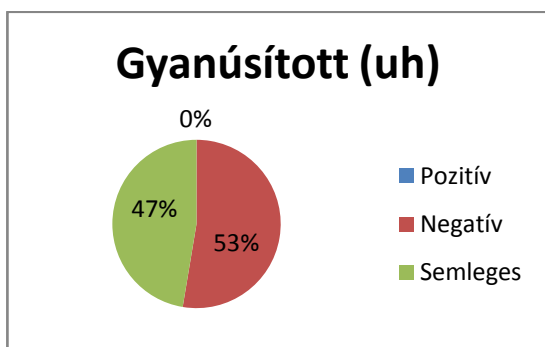

2. számú ábrák: saját összeállítás a tartalomelemzés eredményei alapján.

Áldozat megnevezése – az áldozat megnevezéséhez többé-kevésbé objektíven viszonyult mindkét portál. Nagyobb százalékban semlegesen utaltak az áldozat személyére. A semleges kategóriába a személy nevének kiírása is beletartozik, leggyakrabban ezt használja mindkét portál. A keresztnévét több mint 100 alkalommal foglalja bele az uh.ro a cikkebe, a szekelyhon.ro gyakrabban használja a „*lány*” utalást az áldozatra. A semleges szavak mellett, a megmaradt százalékban mindkét portál negatívnak ítélt megnevezést használt, például *holttest*, *áldozat*.

Áldozathoz társított jelzők – Az áldozat megnevezéséhez társított jelzők esetén túlsúlyban van a negatív töltetű szavak használata. A legtöbb alkalommal mindkét portálnál a *meggyilkolt* és az *összeégett* jelzők jelentek meg. Az újságírók kerültek a pozitív jelzők használatát, inkább semlegesnek ható demográfiai adatokat, vagy egyéb kiegészítő szót társítanak az utaláshoz.

Amint az a következő diagramokból is látszik, a gyanúsított (egy idő után vádlott) személyét leíró szavaknál sem a megnevezés, sem a jelzők használatánál nem élt egyik portál sem pozitív megfogalmazással.

3. számú ábrák: saját összeállítás a tartalomelemzés eredményei alapján.

Az uh.ro-n inkább dominál a negatív szavak használata, de mind a négy kategóriánál közel álló arányokról beszélünk. Mindkét portál gyakran használja a vád alá vont személy nevének

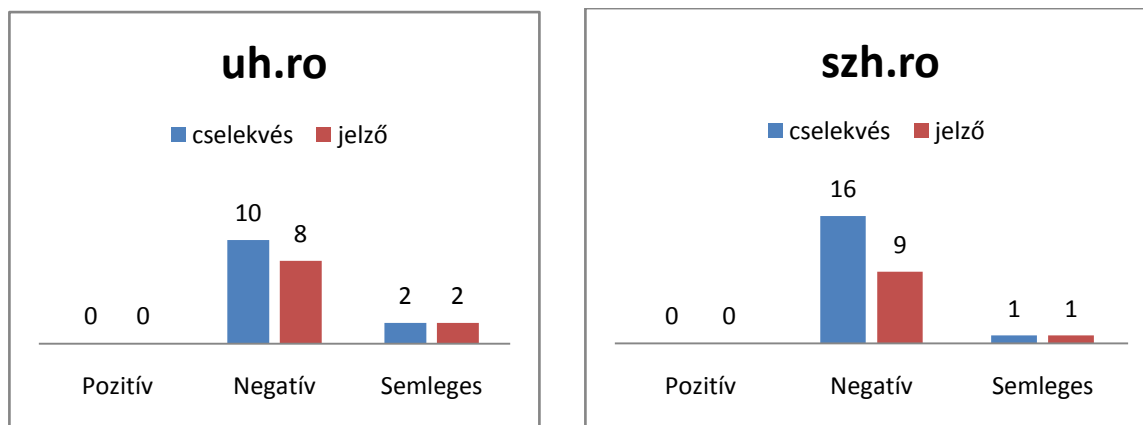
(Krafft) kiírását, közel 200 alkalommal szerepel az uh.ro-n ebben a formában a gyanúsított neve. A második leggyakoribb a vádlott szó használata a vizsgált anyagokban. Az uh.ro-n és a szh.ro-n is a *gyilkossággal vádolt* jelző szerepel a legtöbbet.

Az áldozatra és a gyanúsítottra vonatkozó ábrák összevetésénél látszik, hogy a gyanúsított megnevezésében nagyobb a negatív jellegű szavak százaléka, ezzel szemben a társított jelzők esetében az áldozatra utaló jelzőknél magasabb az aránya a negatív töltetű kifejezéseknek. Viszont a százalékos arányon túl, megemlítenéd, hogy az áldozatra 9 és 8 megnevezést, ezzel szemben a gyanúsítottra 20 és 16 szót használt az uh.ro és az szh.ro.

6.1.2.2 Cselekvés – helyszín

A következőkben az emberölést megnevező és a hozzá tartozó kifejezéseket vizsgáltam. A semleges értékű szavak elenyésző százalékban vannak jelen, itt figyelhető meg a leginkább negatív szavakra fektetett hangsúly. Úgy a cselekvésnél, mint a hozzátársított jelzőnél dominál a negatív megnevezés a két vizsgált hírportál esetében. Pozitív szó nem volt.

Az emberölésre vonatkozóan olyan kifejezések szerepelnek, mint a *gyilkosság*, *felgyújtotta*, *bűncselekmény*, *tragédia*. Mivel a jogi terminológiában az emberölés megnevezés használatos, ezért a gyilkosság is negatívnak tekinthető. A felsorolt szavak az előfordulási gyakoriság szerinti sorrendben vannak. Jelzőként sokszor használják a *különös kegyetlenséggel elkövetett* (-gyilkosság, -emberölés) szókapcsolatot, ami egyébként a bűncselekmény jogi megnevezése. De a jelzők között olyan negatív érzelmi töltet hordozó kifejezések is találhatóak a cikkekben, mint a *szörnyűséges*, *brutális*, *borzalmas*, *tragikus*, *végzetes*.

4. számú ábrák: saját összeállítás a tartalomelemzés eredményei alapján.

A helyszín alapvető megnevezése az *elhagyatott istálló*. A kategória vizsgálatánál a használat gyakoriságánál volt nagymértékű szám. Az uh.ro a negatív megnevezéshez majdnem annyi negatív jelzőt is használ, a semlegeshez ezzel szemben egy semleges jelzőt társít. A szekelyhon.ro-nál ezek az arányok teljesen másképp oszlanak meg. A használt jelzők mind negatív értékűek, amíg a helyszínrre vonatkozó megnevezések inkább a semleges felé hajlanak. A helyszínrre és jelzőire vonatkozó diagramok a Melléklet 3-ban találhatóak.

	<i>Pozitív</i>	<i>Negatív</i>	<i>Semleges</i>	<i>Összesen</i>
uh.ro	1	47	31	79
szh.ro	1	29	45	75

4. számú táblázat: a vizsgált szavak összesítése

6.1.2.3 További megfigyelések

A cikkek tartalmának elemzése során újabb kategóriaként az érzelmi szókapcsolatok használatát jelöltem meg. A „beszédes”, egyértelműen érzelmi hatásra apelláló megfogalmazások jelenlétét a szekelyhon.ro-n tapasztaltam. Innen összesen a 29 megjelent cikkből 46 szókapcsolatot emeltem ki, ezeket a Mellékletben csatoltam. (Melléklet 4.) Néhány példa ezekből: *csapongó vallomás, durva fizikai megnyilvánulás, összeroskadt ember, szénné égett holttest, szívfacsaró jelenet, érthetetlen tény*. Véleményem szerint, ezek a kifejezések mind a tájékoztatás szubjektivitására utalnak, arra, hogy az adott újságíró cikkében rejtett állásfoglalást tanúsít, érzelmileg próbál hatni az olvasójára. Ezek a megfogalmazások nem egy objektív tájékoztatás anyagába, hanem sokkal inkább véleménycikkekbe illenének. Emellett érvelési hibának is tekinthetőek ezek a megfogalmazások, használatukban a szenzáció iránti igény is felfedezhető.

Amint azt az Európai Parlament Közgyűlésének újságírói etikájáról szóló határozatában kijelenti:

„Az újságírás bármilyen erkölcsi megfontolásának az alapvető elve az, hogy világos megkülönböztetést kell tennie hírek és vélemények között úgy, hogy azokat ne keverje össze. A hírek tényekkel és adatokkal kapcsolatos információk, amíg a vélemények a média cégek, kiadók és újságírók gondolatait, ötleteit és értékítéletét közvetítik.” (Európai Parlament Közgyűlésének Határozata, 1993/1003. sz., 2. szakasz)

Az érzelmi szókapcsolatokra visszatérve, ezek esetében az érvelési hiba is szóba jöhet: az érveléstechnikában demagógiának nevezett érvelés. Az erős érzelmi jelleggel bíró kifejezések a szöveggel kapcsolatos viszonyulásunkat változtathatják meg, olyan módon, hogy nem a kognitív tartalom válik mérvadóvá, hanem az emotív tartalom lesz hatással ránk. (Margitay, 2007, 374.) „A kognitív tartalom homályossága, nehezen hozzáférhető jellege felerősíti az emotív tartalom befolyásoló hatását. Ahogy csökken a racionálisan hozzáférhető és értékelhető információtartalom, úgy nő meg a mondatokkal kapcsolatos állásfoglalásunk szempontjából az emotív tartalom jelentősége.” (Margitay, 2007, 376.)

Főként az uh.ro esetében érvényes volt bizonyos fokú fogalomzavar, hiszen a tájékoztatásban folyamatosan szinonimaként használták a *gyanúsított* és a *vádolt* szót. Amíg hivatalos vádemelés nem születik az őrizetbe vett személy ügyében, addig a sajtó sem kezelheti vádlottként. Így tehát nem tekinthető etikusnak ez a gyakorlat a sajtó részéről. A szekelyhon.ro-nál ez kevesebb alkalommal fordult elő, tudatosabban használták a két kifejezést.

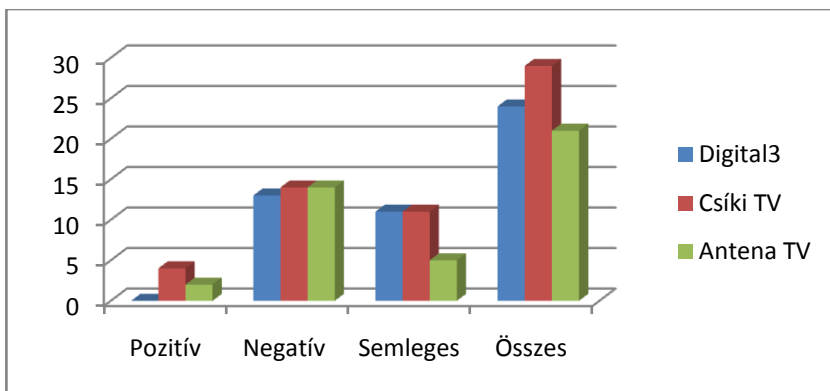
6.1.3 Videó anyagok

Az eset tájékoztatásában videó anyagot három médium jelentetett meg: a Digital3, Csíki Tv és az Antena Tv. Ez utóbbi román nyelven számolt be az esetről. A megjelent videó anyagokat ugyanazzal a módszerrel vizsgáltam, mint a cikkformátumú híryananyagokat. A kevés videó anyag, amiatt lehet, hogy „kisvárosi ügy”. Székelyudvarhelyen egy helyi audiovizuális médium működik, illetve regionális érdekeltségű is viszonylag kevés.

	Digital3	Csíki TV	Antena TV
<i>Pozitív</i>	0	4	2
<i>Negatív</i>	13	14	14
<i>Semleges</i>	11	11	5
Összes	24	29	21

5. számú táblázat: a videó anyagok vizsgált szavainak összegzése.

A Digital3 két videót hozott le, a Csíki TV szintén kettőt, az Antena egyet. Kategóriák szerinti kódolást végeztem ebben az esetben is, azonban a használt szavak kevés mennyisége miatt összességében elemzem az eredményeket.

1. számú ábra: a videó anyagok vizsgálatának eredményei. Saját összeállítás.

A fenti ábráról leolvasható, hogy a Digital3, helyi érdekeltségű televízióadó kerülte leginkább a pozitív megfogalmazásokat, ehelyett negatív szavakat használt, de arányban közel álltak a semleges értékű szavak is. A Csíki TV használta a három csatorna közül a legtöbb pozitívként értelmezett szót, de a másik kettőhöz mérten ugyanannyi negatív és semleges kifejezést is.

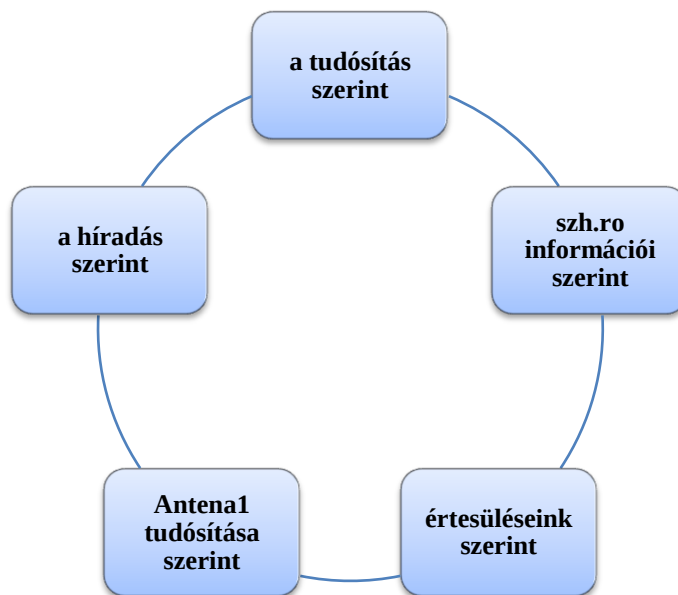
Az Antena TV is, országos lefedettségű tévé csatorna, lehozta egypercnyi anyagában az ügyet. Ebben a tájékoztatásban a negatív szavak használata van látható túlsúlyban, kevés semleges és kevés pozitív szó használata a jellemző. Ez volt az az orgánus, ahol leginkább nyomatékossítva voltak a negatív szavak. Például: *szegényke*, *szörnyű*, *tragikus*. Mindhárom tudósításra jellemző a részletekbe menő informálás magáról a gyilkosságról, a tett rekonstruálása kapcsán.

6.2 Hírzárlat alatti hírek

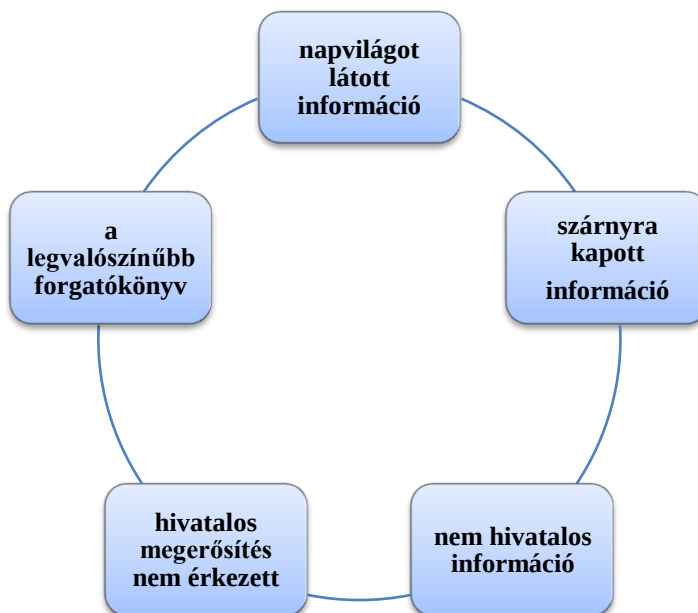
A nyomozás első szakaszában, azaz a holttest megtalálásának napjától az első tárgyalás kitűzésének időpontjáig hírzárlatot rendelt el az ügyészség. Ez az időpont 2012. augusztus 6-ától 2013 januárjáig tartott.

Ez idő alatt folyamatosan jelentek meg a cikkek, általában olyan információ közvetítésével, amelyet hivatalos forrás nem erősített meg. A hírzárlat alól úgy bújta ki az újságírók, hogy sokszor bizonytalan információt hoztak nyilvánosságra, vagy hozzátartozókat, ismerősöket szólaltattak meg a „hírgyártás” kedvéért. Mindezt az olvasók figyelmének fenntartása érdekében.

A következő ábrák az uh.ro cikkei vizsgálata során szembeötlő kifejezéseket tartalmazzák, amelyek a bizonytalan információ közlésére vonatkoznak. Az első ábrán azok találhatóak, amelyekkel „hárítják” a hitelesség felelősségét másik médiumra vagy előzetes közlésekre.

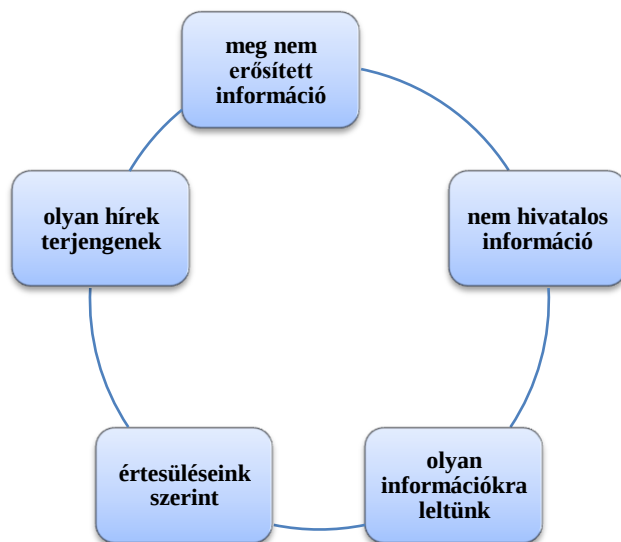
2. számú ábra: az uh.ro-n megjelent bizonytalan információk. Forrás: saját összeállítás a kutatás során.

3. számú ábra: az uh.ro-ról gyűjtött további idézetek. Forrás: saját összeállítás a cikkek alapján.

A második ábra a további megfogalmazásokat tartalmazza, amelyekkel a hírzárlat során olyan információkat közöltek, amelyek találgatásokon, pletykákon, saját feltevéseken alapultak.

Ilyen szövegrészeket, bár kisebb arányban, de a szekelyhon.ro cikkei között is találtam. A következő illusztráció ezeket tartalmazza. A kifejezésekre jellemző, mint az uh.ro második ábráján, hogy feltevésekre alapozzák a hírzárlat idején megjelenő kétes információkat.

4. számú ábra: a szekelyhon.ro megfogalmazásai a hírzárlat idején. Összeállítás: saját, a kutatás során.

Az újságírás alapvető íratlan szabályai között ismert, a hiteles információ közlésének kötelezettsége, amelyet két független hírforrásból ellenőrizni kell. A szokásjog mellett, a legtöbb szakmai etikai kódexben ez meg is van fogalmazva. Az ábrákból, illetve a hírzárlat ellenére (kétes) információkat nyilvánosságra hozó cikkekből látszik, hogy ebben a tekintetben nem feleltek meg az etikai szabályozásoknak az adott témát feldolgozó újságírók.

Az Európai Parlament Közgyűlése is kitért erre a műveletre, az újságírás etikájáról szóló kiadványában:

„A hírközvetítésnek igazmondáson kell alapulnia, megfelelő ellenőrzés és bizonyítékok mellett, a hírek bemutatása, leírása és kommentálása pártatlan kell, hogy legyen. Szóbeszédet nem szabad összekeverni hírekkel. A hírek szalagcímeinek és összefoglalásuknak a lehető legpontosabban kell tükrözni a tények és adatok lényegét.” (Európai Parlament Közgyűlésének Határozata, 1993/1003. sz., 4. szakasz, Hírek és vélemények)

6.3 Etikai vétségek az áldozat esetében

Láthattuk tehát a tartalomelemzés eredményeit, a közben felmerülő egyéb problémákat, mint például a hírzárlat idején történő tájékoztatást, jelen fejezetben pedig az általános etikai vétségeket vizsgálom. Mivel nem létezik egységes etikai kódex, ezért a saját, több forrásból összeállított, általánosan alkalmazott alapelveket tartalmazó etikai listámat használom az elemzés céljára. (Melléklet 6.)

A bűncselekmény áldozatainak védelmére több szabályozás vonatkozik. Ezek többek között a személyiségi jogokra, a hozzátartozók érzelmeinek figyelembe vételére támaszkodnak. Amint azt a MÚRE és a többi szervezet közös etikai alapelveket tartalmazó dokumentumukban is megfogalmazták: „Etikai vétséget követ el az az újságíró, aki a szenzáció érdekében kíméletlenül figyelmen kívül hagyja a bűncselekmény áldozatainak, az áldozatok hozzátartozóinak személyiségi jogait, érzelmeit.” (MÚRE, Közös etikai alapelvek)⁸

Ebben a témakörben külön ki van a legtöbb helyen emelve, hogy az újságíró kötelessége az áldozat identitását védeni. Az uh.ro már az első lehozott cikkében, általános demográfiai adatokkal (20 éves, székelyudvarhelyi) és majdnem a teljes nevet közzétéve (F. Izabella) járt el az „identitás védelmében”. Bár még nem volt hivatalosan megerősített információ, de az olvasók tényként kezelhették a lány halálát. A két független forrásból ellenőrzött információ elvén kívül tehát, az újságírók az áldozat identitásának védelmét sem vették figyelembe. A tájékoztatás további részében is bocsátottak ki személyes információkat, a lány magánéletére vonatkozóan: előző kapcsolata, a munkahelyének megnevezése, előző tanulmányait hol végezte és még a baráti viszonyaira is kitérnek az ügy tájékoztatása során.

A szekelyhon.ro a holttest megtalálásáról szóló cikkében, amikor még ugyanúgy nem kapott hivatalos információt arról, hogy kit találtak meg, egyértelműként kezelte az előző este eltűnt lány kilétét. Amellett, hogy a cikken belül beszámolt a lány eltűnéséről, még hozzátartozót is megszólaltatott (a lány édesanyját), és már az első cikkben lehoztak olyan személyes adatokat, mint életkor, előző tanintézmény, munkahely neve.

⁸ A Magyar Újságírók Országos Szövetsége, a Magyar Újságírók Közössége, a Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége, valamint a Sajtószakszervezet a magyar újságírás erkölcsösségének fenntartása érdekében közös etikai alapelveket dolgozott ki, amelyekhez csatlakozott a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete is.

6.4 Etikai vétségek a gyanúsított esetében

A romániai büntetőeljárás dokumentuma is tartalmazza azt az alapvető jogot, amely talán az egyik legfontosabb az őrizetbe vett személyek kezelésénél. Ez az ártatlanság véelme. Bármely személy ártatlannak minősül mindaddig, amíg jogerős ítélet nem születik a bűnösségét bizonyítva. (Románia büntetőeljárási törvénye, 4. cikkely, 1. bekezdés) Az ártatlanság véelmét sok más helyen, mint például az Alkotmányban vagy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában is megtalálhatjuk.

Az ártatlanság véelme abból a szempontból fontos ebben az esetben, hogy az újságírók gyilkosként kezelték a vád alá helyezett személyt a tett beismerése után. Ez akkor kevésbé lenne problémás, ha a hivatalos vád meg is született volna ekkor, azonban arra másfél év elteltével került sor, a tett beismerését a gyanúsított nem sokkal később visszavonta.

A Society of Journalists egyesület etikai kódexében azzal egészül ki meg ez a szabályozás, hogy az újságírónak korrektnek kell lennie, nem szabad megneveznie a bűnügy gyanúsítottját a hivatalos vád előtt. (Society of Professional Journalists id. Deaver, 2005, 173 o.)

A két portál már az őrizetbe vételről kapott információ után, monogram használatával és alapvető demográfiai adatok (39 éves, székelyudvarhelyi) nyilvánosságra hozatalával kezdte körvonalazni a gyanúsított személyét. Két cikkel később, amikor az ügyről tájékoztattak, már a címben megjelölték az egyetlen gyanúsított nevét. A továbbiakban, magánéleti információként főként a feleségével való kapcsolatát vitatták: a közös életüket, a válás részleteit.

A BBC már hivatkozott Irányelve a bűnözők magánéletét is védi: a túl sok nyilvánosságra hozott információ, amelybe a családot is bele keverik, fájdalmat okozhat a családnak. (BBC, Szerkesztői Irányelv, 64.) Ez ebben az esetben olyan szinten érvényes esetünkben, hogy annak ellenére, hogy a cikkekben többször is hangsúlyozzák, a gyanúsított felesége mennyire kikészültségét az ügytől, többször megtörténik az, hogy megkeresik őt az újságírók.

Erre egy szemléletes példa, a szekelyhon.ro tudósítása a válókeresetről, aminek egyébként nem túl sok köze volt az ügghöz. Ekkor felhívták a feleség ügyvédjét is, akinek reakciójáról így számol be a cikk: „... megtudhatjuk majd a tárgyaláson, és a feleségnek <túl sok baja van amúgy is>”. (szekelyhon.ro, 5. számú cikk)

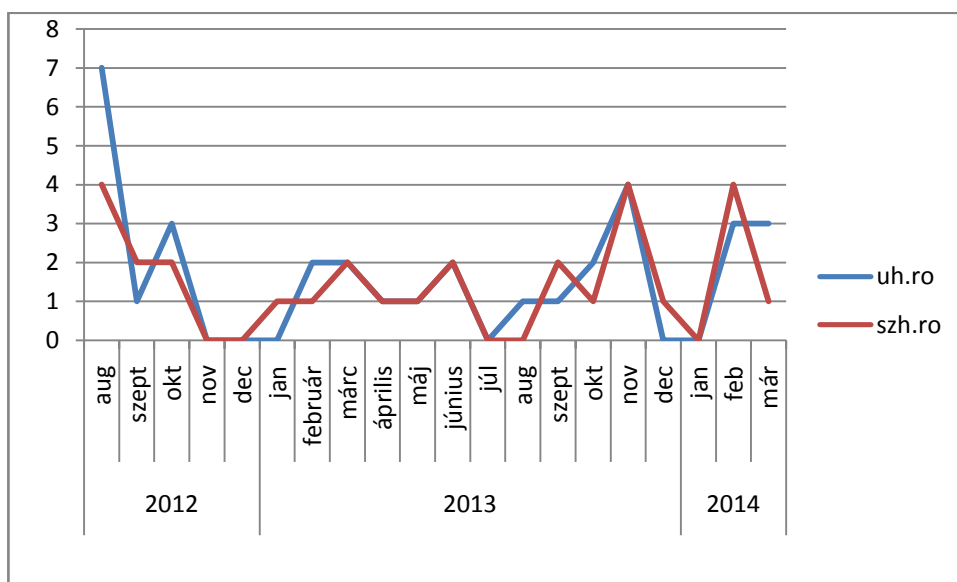
6.4.1 A gyanúsítotttra áttevődő ügy

Már az első cikkek között, amikor még tisztázatlanok a körülmények, szóba kerül a gyanúsított családja. A tett rekonstruálása utáni híryanagban, amit nem hivatalos beszámoló, hanem egy helybéli lakos elmondására alapoztak, a következőképpen fogalmaznak: a gyanúsított miután megölte a lányt „a legvalószínűbb forgatókönyv szerint ekkor K. Sz. I. hazatért feleségéhez és az áldozattal egyidős lányához.” (uh.ro, 4. számú cikk) Ez utóbbi, amellett, hogy személyes információ védelmét is sérti valamilyen szinten, érzelmi töltettel is bír az olvasó számára. Mint később, egy barátaival készült interjúból kiderült, a lánya az első feleségétől volt, az utóbbi időben nem is találkozott vele. Tehát az előző információ egyetlen szerepe az érzelmi hatás kiváltása volt.

Olyan információkat is megosztanak, aminek tulajdonképpen semmi kapcsolata nincs az ügygel, inkább pletykalapszerű megfogalmazás felé közelítenek:

„A tárgyalásra Krafft frissen borotválva, egy sportos melegítőben és bilincsben érkezett (...) többször is szétnézett a teremben, az ott tartózkodókat méregetve, hosszan időzött tekintetével a meggyilkolt lány apján.” (uh.ro, 14. számú cikk)

„Megszokott, hosszú haja helyett rövidre vágott, sportos frizurával és szokásos öltözetében érkezett a nyolcadik tárgyalási napra Krafft-Szabó István.” (uh.ro, 21. számú cikk)

7. számú ábra: a cikkek megjelenésének időbeli ábrázolása.

A cikkek tematikáinak megfigyeléséből kitűnt, hogy augusztusban jelent meg a legtöbb cikk, ekkor a holttest megtalálása, a körülményekről való feltételezések, információk, a lányról való megemlékezés, temetés és a gyanúsított őrizetbe vételéről számoltak be az újságírók. A következőkben kevesebb napirendi téma maradt – a legtöbb cikk az aktuális tárgyalásokról tájékoztatót.

Az uh.ro három olyan cikket hozott le, amelyek az ügytől többnyire független, a gyanúsított magánéletét érintő kérdéseket feszegeti: interjú az ismerőseivel, a gyanúsított börtönből küldött levele (2012. október), a Strasbourgba küldött levelek (2013. november). Mivel ez a hírportál mindegyik tárgyalásról beszámol, ezért a többi magánügyi, az esethez kevésbé kapcsolódó információt az ezekről készült cikkekben osztja meg: mint például a feleségétől való válást, neki küldött levelet, a magyarországi előző büntetését.

A szekelyhon.ro ezzel szemben, kevesebb cikket hozott le a tárgyalásokról (de azok jelentősen hosszabbak és részletesebbek, mint az előző portál esetében), viszont az uh.ro-hoz viszonyítva sok olyan teljes cikket hozott nyilvánosságra, amely szenzációjellegű: külön két cikkanyagban tárgyalta a gyanúsított válását és körülményeit, a gyanúsított által küldött levelet, hosszasan és részletesen beszámolt a vád alá vont személy magyarországi bűncselekményéről és még az áldozat apját is megszólaltatta.

Ezek a tényleges ügytől mellékes információközlések valószínűleg az olvasók figyelmének fenntartására irányultak. A lehozott anyagokban az érdeklődés megtartását fontosabbnak vélték, mint a hiteles, tényekre irányuló közlést, ami etikailag helyén való lenne egy ilyen ügy tárgyalása esetén. A tárgyalásokról való tudósítást, ha ez nem kijelentetten zártkörű, akkor a törvény megengedi, viszont ennek részleteibe menő taglalása is felszínre hozott több olyan információt, ami a magánélet védelmét megkérdőjelezheti.

7.1 Az emberölés kapcsán felmerült etikai vétségek

A Clubul Român de Presă által kibocsátott etikai kódex negyedik cikkében kijelenti, hogy az újságíró nem részletezheti az emberölés részleteit.

Ezt az etikai vétséget a két vizsgált portálon, az uh.ro-n és a szekelyhon.ro-n és a videó anyagokban is elkövették. Bár brutális részleteket egyik esetben sem osztottak meg, de a gyenge idegzetű olvasóknak már az is annak minősülhet, hogy a dulakodás, megfojtás és a

felgyújtás részleteiről nagyvonalakban tájékoztattak. Ezek az információk pedig újra és újra megjelentek a cikkekben. Először a tett rekonstruálása kapcsán, majd a vádiratban, de a tárgyalásokról való tájékoztatások során is.

A tett lefolyásáról a vádbeszéd alapján a következőképpen tudósítottak:

„Kadicsfalván, egy istálló közelében rátámadt a lányra, bevitte az elhagyatott épületbe, leöntötte egy gyúlékony anyaggal, és felgyújtotta, a lány holtteste 90-95%-ban elégett. A boncolás során kiderült, hogy a lány még életben volt, mikor meggyújtották.” (Forrás: uh.ro, 15. számú cikk)

„ (...) többször is bántalmazta, utána elvitte a kadicsfalvi istállóhoz, ott pedig leöntötte üzemanyaggal és meggyújtotta. Az áldozat testének 95%-a elszenesedett. A vádirat szerint Izabella még élt, amikor meggyújtották, mert a törvényszéki orvosok égéstermékeket találtak a tüdejében, ami arra utal, hogy az áldozat még lélegzett, amikor felgyújtották.” (Forrás: szekelyhon.ro, 10. számú cikk)

A két idézett szövegből kitűnik, hogy ugyanabból az iratból idézett szövegből különbözőképpen tájékoztattak. A felmerülő kérdés, hogy ebben a kétféle megfogalmazásban mennyire van érzelmre hatni akaró szándék...

Következtetések

A kutatás alapproblémájaként azt határoztam meg, hogy a média képviselői (elsősorban az újságírók) nem tájékoztatnak etikusan bűncselekmény esetén. Ennek vizsgálatára választottam egy gyilkossági esetet, amelyet a megjelent anyagok és a szakirodalom, etikai, jogi szabályozások összevetésével elemeztem.

Az eset, 2012 augusztusában történt, Székelyudvarhelyen, egy fiatal lányt gyilkoltak meg, kegyetlen módon. Elsősorban a helyi és a regionális sajtóban rengeteg cikk jelent meg a történetek kapcsán. Az egyetlen gyanúsított vád alá helyezése után a média folyamatosan hozott le róla anyagokat, ismerté téve a közvélemény számára a feltételezett elkövetőt. Ez a tájékoztatás hosszadalmas volt és sokszor közöltek meglátásaim szerint olyan információt, amelyben nem a hírérték, sokkal inkább a szenzáció iránti vágy volt a mérvadó szempont.

Annak ellenére, hogy a kutatás során hiányosságokba ütköztem: nincs egységes etikai kódex, nincs hatályos sajtótörvény, kevés a bűncselekményről való tudósításra vonatkozó érvényes szabályozás; megpróbáltam a lehetőségekhez mérten releváns és helytálló bizonyításokat találni a felvetéseimre.

Tartalomelemzés módszerével, amellyel a cikkeket és a szövegeket vizsgáltam, kiderítettem, hogy a negatív értékű szavak használata meglehetősen magas a híryananyagokban. Az adott kategóriákon belüli eredményekből arra következtettem, hogy az újságírók értékítélet beépítésével próbáltak hatni a közvéleményre, így próbálva fenn tartani az olvasottságot. Attól eltekintve, hogy ez tudatos volt vagy sem, nyilvánvalóan nem volt etikus és helyénvaló.

Arra a feltevésekre, hogy a folyamatos tájékoztatás központi szereplője egy idő után teljes mértékben a vád alá vont személy lett, szintén a tartalomelemzés során kaptam bizonyítást. Mindkét hírportál esetében a cikkek címeinek 80%-a a gyanúsítottra épült. A cikk előreutal a tartalomra is és mivel az elemzés során többször átvettem a tartalmakat, az újságírók valóban csak a gyanúsítottal foglalkoztak egy idő után. A konkrét ügy említése általában csak a leadben figyelhető meg néhány esetben, két mondatban összefoglalva, hogy honnan indul a történet.

A magánéletet nem tartva tiszteletben az újságírók többször megszólaltatták az áldozat szüleit, felkeresték a gyanúsított ismerőseit, barátait, több alkalommal próbálták nyilatkozásra bírni a vád alá vont férfi feleségét. A cikkek időbeli vizsgálatával arra próbáltam rámutatni,

hogy mennyire volt folyamatos a tájékoztatás, és a folyamatosság során milyen cikkeket hoztak le: az ügyről való információk helyett sokszor kevésbé az esethez, inkább magánjellegű információkhoz kapcsolódó anyagokat írtak az újságírók.

További etikai vétségként kiemeltem a hírzárlat idején lehozott híreket, amelyeknek többsége bizonytalan forrásból indult. Több olyan kifejezést találtam, amely ezt bizonyította. Az újságíró szakma alapvető „szabályai” között szerepel, általában első helyen kiemelve, hogy a közölt információ megbízható legyen. A megbízhatóság egyik eleme, a két független forrásból ellenőrzött információ. Amelyeket én vizsgáltam és kiemeltem, az esetek többségében szóbeszéden alapultak, hiteles forrás nélkül. Ez is a szenzációjellegű tájékoztatást erősítette meg a pontos tényközléssel szemben.

Megkerestem azokat az egyértelmű etikai vétségeket, amelyek az áldozat személyére, a gyanúsítottra vagy magára a bűncselekmény közlésére vonatkoztak. A személyes adatok közzététele, a teljes név kiírása, a különböző intézmények neveinek használata mind azt bizonyították, hogy a személyiségi jogokra nem voltak tekintettel az újságírók. Az ártatlanság vélelme fontos szempont a gyanúsított jogainál, ennek tiszteletben tartásának kérdése is felmerült.

Végző következtetésként elmondanám, hogy véleményem szerint a kutatás kezdetén meghatározott hipotézisek kellőképpen beigazolódtak. Valószínűleg, még lehetne kisebb etikai vétségeket találni a további vizsgálódások során, azonban a feltevéseim igazolására úgy vélem elegendőek voltak a jelen kutatásból leszűrődő eredmények.

Bibliográfia

BAJOMI-LÁZÁR Péter: *Média és politika*. PrintXBudavár Zrt., Budapest, 2010.

BAYER Judit: *A háló szabadsága, Az internet tartalmának szabályozási problémái a véleménynyilvánítás szabadsága tükrében*. ELTE doktori értekezés, Budapest, 2004.

BODEA, Gabriela: *Comunicarea. Expresie și deontologie*. Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca, 2007.

CSÁSZI Lajos: *A média rítusai. A kommunikáció neodurkheimi elmélete*. Osiris, Budapest, 2002.

DEAVER, Frank: *Etica în mass media*. Ford. Monica Mitarcă, Anca Irina Ionescu, Silex, București, 2004.

DOMOKOS Lajos: *Press. A nyomtatott és elektronikus újságírás elmélete, gyakorlata*. Domokos press&pr, Budapest, 1998

FRUNZĂ, Sandu: *Comunicarea etică și responsabilitate socială*. Tritonic, București, 2011.

KOVÁCS Zoltán: *A tények és a sajtó*. In. Halmai Gábor: Alapjogi bírászkodás I., Indok kiadó, Budapest, 1998, 75-80 old.

MARGITAY Tihamér: *Az érvelés mestersége*. Typotex, Budapest, 2007.

MIDDLETON, Kent – TRAGER, Robert – CHAMBERLIN, Bill: *Legislația comunicării publice*. Ford.: Mălina Iordan Poliom, București, 2002.

PATAKI Árpád: *A hírverseny kárai és korlátai*. In. Halmai Gábor: Alapjogi bírászkodás I., Indok kiadó, Budapest, 1998, 102-110 old.

SEIB, Philip – FITZPATRICK, Kathy: *Journalism ethics*. Harcourt Brace&Company, Florida, 1997.

SILVERSTONE, Rogers: *Médiaerkölcs*. Ford. Kerényi Szabina, Napvilág kiadó, Budapest, 2010.

STOKES, Jane: *A média- és a kultúrakutatás gyakorlata*. Gondolat kiadó, Budapest-Pécs, 2008.

TRÓCSÁNYI Sára: *A kommunikáció jogi alapjai*. Osiris kiadó, Budapest, 2004.

URS, Nicolae: *Internetul și schimbările în presă scrisă*. Editura Accent, Cluj-Napoca, 2013.

Online források

BBC: Editorial Guidelines. The BBC's Values and Standards. 2005, elérhető: <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/>. Letöltés ideje: 2014. március

Magyar Újságírók Romániai Egyesületének weboldala. www.mure.ro

Reynolds Journalism Institute. <http://www.rjionline.org/> ; *Codes of ethics* menü

www.szekelyhon.ro

www.uh.ro

A linkek letöltésének ideje: 2014. március

Törvényi hivatkozás

Európai Parlament Közgyűlésének Határozata, 1993/1003. sz. (Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei; Rezoluția Nr. 1003 (1993), cu privire la etica ziaristică)

Polgári Törvénykönyv 2009/287 (Lege Nr. 287, din 17 iulie 2009, Republicată privind Codul civil)

Románia Alkotmánya. Letölthető a következő linken (magyarul): http://jog.sapientia.ro/data/hallgatok/letoltesek/Romania_alkotmánya_HU.pdf Letöltés ideje: 2014. április

Románia büntető eljárási szabályozásai (Codul de procedură al României, Lege Nr. 135 din 1 iulie 2010)

Román médiatörvény (Legea audiovizualului, nr. 504 din 11 iulie 2002)

Mellékletek

Melléklet 1. – Olvasottság, hozzászólások adatai a cikkeknel

uh.ro

Ssz.	Cím	Komment	Fb-megosztás
01	Összeégett holttestet találtak Kadicsfalván	18	135
02	Őrizetbe vették a feltételezett gyilkost	3	77
03	Virrasztást szerveznek az elhunyt lány emlékére	0	209
04	Beismerte tettét a gyilkosság gyanúsítottja	18	128
05	Gyertyák, virágok, könnyek Izabelláért	0	5
06	Végző búcsút vettek Fekete Izabellától	0	39
07	Előzetesben marad a gyilkosság gyanúsítottja	0	25
08	Továbbra is börtönben marad a gyilkosság gyanúsítottja	8	14
09	Krafft barátai vallanak	7	14
10	Krafft: Soha nem fordult meg a fejemben, hogy bántsam	8	113
11	Küzd az előzetes letartóztatás ellen Krafft	3	5
12	2012-ben is a halál volt a legmenőbb (olvasottság uh.ro)		
13	Eltűnt a gyilkosság helyszíne	0	32
14	Megkezdődött a Krafft-per	1	23
15	Krafft szerint kiverték belőle a vallomást	0	18
16	Tanúk vallottak Krafft ellen	3	15
17	Krafft ellen vallottak a meggyilkolt lány barátai	1	38
18	Krafft: ott vérnek kellene lennie!	8	34
19	Újabb tanúk lehetnek a Krafft-ügyben	0	16
20	Krafft: az egész vád fikció	3	24
21	Beismerő vallomásával szembesítették Krafftot	0	10
22	Levélben fenyeget Krafft?	0	21
23	Szinte véget ért a Krafft per	0	45
24	Súlyosabb büntetést szabhatnak Krafftira	0	30
25	Több nőt is bántalmazott Krafft	2	56
26	Strasbourgba vitték Krafft ügyét	9	15
27	Újrakezdené a védelem Krafft ügyét	5	22
28	Életfogytiglanra ítélték Krafftot	10	450
29	Vásárhelyen is ártatlannak vallja magát Krafft	0	16
30	Tovább vizsgálódnak Krafft ügyében	0	13
31	Orvosi vizsgálat miatt húzódik a Krafft-per	0	2
32	Krafft ügyvédje: sátánisták a lány barátai	0	12
33	Krafft nyert egy fél hetet	0	1
34	Új részletekről vallott Krafft	4	42

Ssz.	Cím	Olvasottság	Komment
1	Holtan találtak egy fiatalt Udvarhelyen	53 333	222
2	Izabellát gyászolja Udvarhely	36 072	233
3	A vásárhelyi táblabíróságra kerül a gyilkossági ügy	7 985	50
4	Meghosszabbították Krafft előzetes letartóztatását	3 922	19
5	Válókereset a gyilkosság gyanúsítottja ellen	7 415	13
6	Levélben kampányol a börtönből Krafft-Szabó	4 751	15
7	Krafft ellen vallhat felesége	3 770	17
8	Krafftot előállították	7 968	35
9	Halasztottak Krafft ügyében	2 881	9
10	Krafft tagadja a vádak	7 466	22
11	Krafft szabadlábon akar védekezni	1 400	2
12	„Krafft gyakran durváskodott”	3 154	4
13	Krafft továbbra is azt állítja: ártatlan	2 089	10
14	Krafft ellenkezik, mert egyedüli gyanúsított	5 041	8
15	Krafft megvádolta vádlóit	2 259	18
16	Krafft a zárkából fenyegetőzik	4 521	14
17	Megtörte a csendet az áldozat édesapja	5 486	14
18	Bebizonyosodott Krafft büntetett előélete	3 863	13
19	* Őrizetbe vétel F.Izabella meggyilkolásának ügyében	33 362	216
20	Krafft „értelmes” életvitelével cáfol	3 586	12
21	Ami Krafft leveleiből kimaradt	4 267	16
22	Újból kezdődhet a Krafft kalvária?	2 866	9
23	Életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték Krafftot	5 279	19
24	Fellebbezett Krafft	2 727	10
25	Kijönne Krafft a börtönből	4 401	8
26	Vissza a tárgyalóterembe	1 002	0
27	Mi történt augusztus 6-án?	4 003	12
28	Márciusban is tárgyalják Krafft fellebbezését	803	0
29	Időt nyert Krafft	2 385	2

Videóanyagok (Youtube)

Ssz.	Médium	Cím	Megtekintés
1	Digital3	Izabellát gyászolja Udvarhely	880
2	Digital3	Szabadlábon védekezne Krafft	108
3	Csíki TV	Újabb tanúkat hallgattak ki	174
4	Csíki TV	Tárgyalás az udvarhelyi gyilkosság ügyében	370
5	Antena TV	Tanara de 19 ani ucisa si apoi incendiata de cel care a vrut sa o violeze.	1

Melléklet 2. – Képek vizsgálata a cikkekben

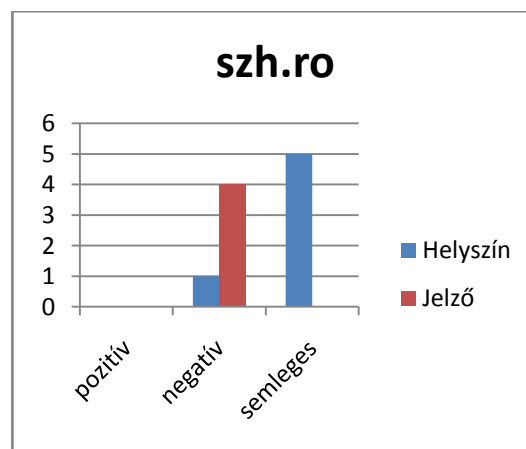
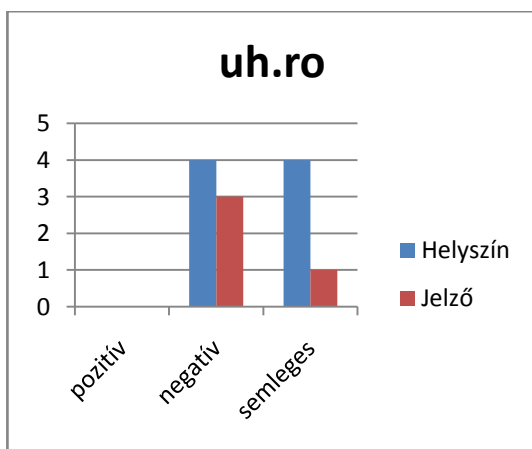
Kép	Megjelenés száma
helyszín, rendőrök	5
helyszín, istálló	6
gyertyák	1
gyertyagyújtás	2
gyászmenet (temetés)	2
gyanúsítottról kép	20
bíróság	4
törvényszék	1
Összesen	40

uh.ro

Kép	Megjelenés száma
helyszínelés	2
helyszín, istálló	9
gyertyagyújtás	1
gyanúsítottról kép	3
bíróság	6
bilincs	1
az áldozat édesapja	1
tárgyalás	2
Összesen	25

szekelyhon.ro

Melléklet 3. A helyszín megnevezésének vizsgálata

Ábrák: saját készítés, a tartomelemzés adatai alapján.

Melléklet 4. – érzelmi szókapcsolatok

- holtan, összeégve találtak rá
- kategorikusan kijelentette
- sokan aggódnak
- magyarázkodó, elmélkedő üzenet
- durva fizikai megnyilvánulás
- kétséget kizáró bizonyítékok
- vonakodott jóslásokba bocsátkozni
- szívfacsaró jelenet
- fel-fel zokogó édesanya
- érzelmeit csitítani
- csapongó vallomás
- felelősségre vonása
- végzetes este / hét
- érzelmi megterhelést jelent
- szenvtelenül mutatta meg
- vonták kérdőre eredménytelenül
- durva viselkedés
- próbálta bizonygatni ártatlanságát
- szénné égett holttest
- vallomását kínzással csikarták ki
- utoljára látta életben
- kemény szavakkal illetve
- nehezen viseli az ügyet az apa
- könnyeit még mindig visszafojtó
- összeroskadt ember
- mérhetetlen nyugtalanság keríti hatalmába
- alig tud erőt venni magán
- átlátott a szitán
- csuklott el a hangja
- tért ki az egyenes válasz elől
- érthetetlen tény
- fény derít nem elhanyagolható tettekre
- ijesztő modellre mutatnak
- kétellte
- váratlan fordulat
- próbált felmentő, elfogadható magyarázatot kínálni
- fennáll annak a veszélye
- sérelmezte
- elképzelni sem tudják
- feltételezett védekező sebek
- megbotránkozva vett tudomást
- ügy által megviselt

Melléklet 5. – Kódlapok

- **Az uh.ro elemzése során készült kódlap:**

[illegible]

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
39		húzdók a per		-1		gyilkos	1	-f		
40		nyert egy fél hetet		1		Krafft Szabó István	39	6		
41		új részletekről vallott		1		feltetelezett gyilkos		-f		
42						Krafft	194	6		
43						férfi	3	6		
44						egykori lapkihordó	2	6		
45						István	1	6		
46						egyetlen gyanúsított		-f		
47						udvarhelyi lakos		6		
48						vádolt	90	6		
49						az ügyvéd védenoe	6	6		
50						Krafft István	5	6		
51						elítélt		-f		
52						tettes		-f		
53					jelzők	székelyudvarhelyi	3	6		
54						33 éves	1	6		
55						gyilkossággal vádolt	5	-f		
56						gyilkossággal gyanúsított	1	-f		
57						börtönben raboskodó		-f		
58						Magyar Történelmi Vitézi Rend tagja		6		
59		Összesen			cselekvés	tett	6	6		
60		Negatív				megölt	3	-f		
61		18				megtámadta		-f		
62						esemény		6		
63		3				elkövetett gyilkosság	8	-f		
64						elhunyt		6		
65		2				meggyilkolás	22	-f		
66						tragédia	5	-f		
67		1				meggyújtotta	4	-f		
68						gyilkosság	31	-f		
69		12				bűncselekmény	2	-f		
70						bűntett	1	6		
71					jelzők	borzalmas		-f		
72		áldozat				különleges kegytelenséggel	10	6		
73		6				tragikus körülmények között		-f		
74		gyanúsított				brutálisan	2	-f		
75						súlyos		-f		
76		áldozat				kegyetlen		-f		
77		gyanúsított				gyilkossági eset		6		
78						hihetetlen kegytelenséggel		-f		
79						szörnyű	2	-f		
80						ügy	13	6		

- A szekelyhon.ro kódlapja:

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W
1	CIM	MEGNEVEZÉS		ÉRTÉK	SZÖVEG	MEGNEVEZÉS	GYAKORISÁG	JELEK															
2	áldozat	egy fiatal		1	áldozat	nő	1	0		Áldozat													
3		Izabella		0		r. Izabella	8	0		Pozitív	0												
4		az áldozat		-1		lány	39	0		Negatív	2												
5		r. Izabella		0		Izabella	18	0		Semleges	6												
6	gyanúsított	kraft	20	0		a fiatal	1	0		Összesen:	9												
7		gyilkosság gyanúsítottja		-1		Fekete Izabella	8	0															
8		kraft-Szabó		0		nőismerős		0		Jelzők													
9	helyszín	udvarhelyen		0		áldozat	42	-1		Pozitív	0												
10	cselekvés	holtan találtak		-1		holttest	2	-1		Negatív	4												
11		gyászolja		-1	jelző	fiatal	3	0		Semleges	2												
12		került		0		20 éves	3	0		Összesen:	6												
13		meghosszabbították		1		19 éves	1	0															
14		kampányol		1		meggyilkolt	1	-1															
15		ellen valhat		-1		összegezt	2	-1															
16		előállították		1		felismerhetetlenségig megégett		-1															
17		halasztottak		-1		eszméletlen		-1															
18		tagadja		-1		gyanúsító kraft-Szabó István	18	0		Gyanúsított													
19		védkezni		-1		férfi	11	0		Pozitív	0												
20		gyakran durvánkodott		-1		vádolt	99	0		Negatív	7												
21		állítja		0		kraft	92	0		Semleges	0												
22		ellenkezik		-1		gyanúsított	9	0		Összesen:	16												
23		megvádolta		-1		kraft-Szabó	4	0															
24		fenyegetőzik		-1		férfi	4	0															
25		bebizonyosodott		1		alapsz		0															
26		célja		-1		kraft István	22	0															
27		kimaradt		-1																			
28		újbi kezdődhet		-1		gyilkosság vádlottja	3	-1															
29		feltek		-1		gyilkosság gyanúsítottja	2	0															
30		feltehetően		-1		K.Sz.		0		Jelzők													
31		kijönne a börtönből		1		védenc	4	0		Pozitív	0												

	Pozitív	Negatív	Semleges
Áldozat	0	3	6
Jelzők	0	6	4
Áldozat	0	2	6
Jelzők	0	4	2

	Pozitív	Negatív	Semleges	Összes
Gyanúsított (sh)	0	10	9	20
Jelző (sh)	0	3	3	6
Gyanúsított	0	7	8	16
Jelző (sh)	0	3	4	7

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
32		megtornt a csendet		1		visszaszó bűnbűző		-1		Negatív	3					
33		mi történt		0		elítelt		-1		Semleges	4					
34		tárgyalják		1		gyilkos		-1		Összesen:	7					
35		időt nyert		1	jelző	39 éves	6	0								
36						udvarhelyi	6	0								
37						házas		0								
38						középkorú		0								
39	Összesen	34				gyilkossággal vádolt	2	-1								
40	Negatív	8				ítelt	2	-1								
41	17	8				vallomását tagadó		-1								
42						megégett		-1								
43	1	2				meggyilkolás	11	-1								
44						bűncselekmény	3	-1								
45	1	2				elhunyt		0								
46						gyilkosság	41	-1								
47						emberölés	2	-1								
48						haláláról		-1								
49	15	3				bűntett	6	-1								
50						felgyújtották	6	-1								
51	áldozat	6				dulakodtak		-1								
52	gyanúsított	25				kábellel megfojtotta		-1								
53	áldozat	4				tragédia	1	-1								
54	gyanúsított	23				bántalmazta		-1								
55																
56						testének 95%a elszénesezett		0								
57	áldozat	2				nemi kapcsolatot akart létesíteni		-1								
58	gyanúsított	20				torzalkodott		-1								
59						szénén égett holttest		-1								
60						felismerhetetlenségig		-1								
61						tragikus körülmények között		-1								
62						külföldi kegyetlenséggel elkövet	12	-1								
63						szörnyűséges		-1								
64						végzetes este	2	-1								
65						szekelyudvarhelyi	11	0								
66						bűntett	1	-1								
67						szörnyű	1	-1								
68						megtorló eset		-1								
69						kegyetlen cselekedet		-1								
70						Kádicsfalván	8	0								
71						helyszín	5	0								
72						istálló	12	0								
73						épület		0								

	Pozitív	Negatív	Semleges	Összesen:
Cselekvés				
Pozitív	0			
Negatív	16			
Semleges	1			
Összesen:	17			

	Pozitív	Negatív	Semleges	Összesen:
Jelzők				
Pozitív	0			
Negatív	9			
Semleges	1			
Összesen:	10			

	Pozitív	Negatív	Semleges	Összesen:
Összes sz szh				
Pozitív	1			
Negatív	29			
Semleges	48			
Összesen:	78			

	Pozitív	Negatív	Semleges	Összesen:
Helyszín				
Pozitív	0			
Negatív	1			
Semleges	5			
Összesen:	6			

	Pozitív	Negatív	Semleges	Összesen:
Jelzők				
Pozitív	0			
Negatív	4			
Semleges	0			
Összesen:	4			

- **Az audiovizuális anyagok (Digital3, Csíki TV, Antena TV) kódlapja:**

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	Digital3	KATEGÓRIA	MEGNEVEZÉS		ÉRTÉK									
2		áldozat	F. Izabella	2	0									
3			lány	3	0									
4			életlen test		-1									
5			áldozat		-1									
6		jelző	20 éves		0									
7		gyanúsított	gyanúsított	1	0									
8			K. Sz. István		0									
9			férfi	1	0									
10			feltételezett elkövető		-1									
11			vádolt		0									
12			Krafft	1	0									
13		jelző	39 éves	1	0									
14			székelvudvarhelyi	1	0									
15			vádolt		-1									
16		eselekvés	70%-ban elégett holttest		-1									
17			megfőjtotta	1	-1									
18			meggyújtotta		-1									
19			dulakodtak		-1									
20			bűncselekmény		-1									
21			az ügy	1	0									
22			megölés		-1									
23			gyilkosság		-1									
24		helyszín	istálló	3	0									
25			tett helyszíne		0									
26	Csiki TV	áldozat	áldozata	1	-1									
27			Fekete Izabella	1	0									
28			barátnő		1									
29			lány	3	0									
30		jelző	elhunyt		-1									
31			20 éves		0									
32		gyanúsított	gyilkos		-1									
33			Krafft Szabó István	1	0									
34			elkövető		-1									
35			vádolt	1	-1									
36			gyanúsított	2	-1									
37			férfi		0									
38		jelző	feltételezett	1	0									

	Pozitív	Negatív	Fémes
Áldozat	2	2	
Jelző	1	1	
Gyanúsított	1	5	
Jelző	1	2	
Cselekvés	7	1	
Helyszín		2	
Összesen	13	11	
	24		

	Digital3	Csiki T	Antena TV
Pozitív	0	4	2
Negatív	13	14	14
Fémes	11	11	5
Összes	24	29	21

	Pozitív	Negatív	Fémes
Áldozat	1	1	2
Jelző	1	1	
Gyanúsított	4	2	
Jelző	1	2	
Cselekvés	5	1	
Jelző	2	2	
Helyszín		1	

39		39 éves		0		Igék	3		
40		gyilkosság		-1			4	14	11
41		gyilkosság	3	-1		Összesen	29		
42		ügy	2	0					
43		tragédia		-1					
44		emberölés	1	-1					
45		megfojtották		-1					
46		felgyújtották		-1					
47		kadicsfalvi		0					
48		kegyetlen		-1					
49		székelyudvarhelyi		0					
50		különös kegyetlenséggel elkövetett		-1					
51		kadicsfalvi elhagyatott istálló	1	0					
52		kezdenek kibontakozni		1					
53		bukkantak rá	1	1					
54		örízetbe vették	1	1					
55	Antena Tv	áldozat	3	1			Pozitív	Negatív	Összesen
56		lány	3	0		Áldozat	1	3	1
57		holttest	2	-1		Jelző			2
58		áldozat	2	-1		Gyanúsított		1	1
59		stegényke (saraca)		-1		Jelző			1
60		jelző	2	0		Cselekvés		7	
61		udvarhelyi		0		Jelző		2	
62		gyanúsított	5	0		Helyszín		1	
63		gyanúsított		0		Igék	1		
64		39 éves		0			2	14	5
65		oselekvés	3	-1		Összesen	21		
66		felgyújtotta	1	-1					
67		megpróbálta megerőszkolni	1	-1					
68		dulakodás		-1					
69		megtámadta		-1					
70		ültelgelte		-1					
71		gyilkosság	2	-1					
72		szórnyű		-1					
73		tragikus		-1					
74		elhagyatott istálló	1	-1					

Melléklet 6. – Összeállított etikai szabályozások listája

▪ MÚOSZ, Etikai kódex

Etikai vétséget követ el, aki figyelmen kívül hagyja a bűncselekmény vagy egyéb esetek áldozatainak, az áldozat hozzátartozóinak személyiségi jogait, érzelmeit és a kegyeletre tekintet nélkül mutatja be a történeteket.

Az áldozat nevét mindaddig nem lehet közölni, amíg a közvetlen hozzátartozót nem értesítették. Kerülendő minden olyan részlet, amelynek alapján az áldozat neve említése nélkül is azonosítható. A büntető eljárás alá vont személy nevének, arcképének esetén be kell tartani a jogszabályok előírását. (3.1.2)

A névtelenséget biztosítani kell az áldozat esetében. Különösen vonatkozik ez a szexuális bűncselekmény áldozataira. Nem szabad olyan adatokat közölni, amelyeknek mozaikszerű összerakása az áldozat kilétét felfedhetné. Így nem közölhető a lakcíme, az áldozat és az ügyben szereplő bármely személy, illetve az áldozat és a támadás színhelye közötti kapcsolat. (8.3)

▪ BBC, Szerkesztői Irányelvek

A BBC arra törekszik, hogy megtalálja az egyensúlyt a közös érdek teljes és pontos tájékoztatásban belevonva az emberi szenvedés és az egyén magánéleti fájdalmait és az emberi méltóság tiszteletben tartását. Közérdek miatt nem tolokodnak be más magánéletébe. (44 old.)

Amikor bűncselekményről tájékoztatnak, arra törekednek, hogy tiszteletben tartsák az áldozat magánéletét a szabad véleménynyilvánítás tükrében. (60 old.)

A bűncselekményekkel kapcsolatos sztorikat úgy hozzák nyilvánosságra, hogy múltbeli eset rekonstruálása ne okozzon fájdalmat az áldozat családjainak. Ennek érdekében folyamatos kapcsolatot tartanak velük, minden szükséges információt átadva nekik. (64.)

A bűnözőkről nyilvánosságra hozott túl sok információ magába foglalhatja a családi körülményeinek részleteit is, ez jogtalan fájdalmat nem okozhat a családnak. (64.)

- **Tartalomszolgáltatási Kódex (Magyarország)**

Lelkiismeretes tájékoztatás: a tartalomszolgáltatás során felmerülő összes kérdésben a felhasználók, a nyilvánosság, a köz érdekeinek alapján születnek a hiteles tájékoztatással kapcsolatos döntések. (10 old.)

A tartalomba kerülő összes információt többszörösen ellenőrizni kell. Az információ csak annak forrásával együtt értékelhető. Az esetleges tévedésekre nem mentség, ha azt a tartalomszolgáltató más médiumból vette át. (10 old.)

A közszféra és a magánszféra elválasztása. A személyiségi jogok védelme: a tartalomszolgáltató kiemelt hangsúlyt fektet arra, hogy a tartalmaiban bármilyen minőségben szereplő személyek emberi, személyiségi és állampolgári jogai ne sérüljenek. A szereplő személyes adataik, magánéleteik részletei ne kerüljenek sem a tartalomban, sem más módon a nyilvánosság elé, amennyiben ez bármilyen módon hátrányosan érintheti őket. (V. rész, 1., 19 old.)

- **Society of Professional Journalists (id. Frand Deaver, 173 o.)**

Az újságírónak érzékenységet kell mutatnia akkor, amikor interjút vagy képet használ tragédia áldozatairól. Ne nevezze meg a bűnügy gyanúsítottját a hivatalos vád előtt.

- **MÚRE, Etikai kódex**

Az újságírónak, a közélet szereplőjeként és a nyilvánosság alakítójaként tiszteletben kell tartania az emberi jogokat, a másság elismerése jegyében kell hivatását gyakorolnia. (1§)

Az újságíró joga és kötelessége a tájékoztatás. Az újságíró kötelessége annak mérlegelése, hogy a feltárt tények nyilvánosságra hozatala sérti-e mások személyi biztonságát, illetve személyiségi jogait. A személyiségi jogok között tiszteletben kell tartani az egyének jogát a magánélethez. Bűncselekmény bemutatása esetén nem sértheti az áldozat hozzátartozóinak személyi jogait. (2§)

- **Közös Etikai Alapelvek (MÚRE)**

Az újságírónak mind a hírben, mind a vélemény nyilvánításban tiszteletben kell tartania az

ártatlanság véelmét és tartózkodnia kell - különösen bíróság által tárgyalt ügyekben - az ítéletalkotástól. (6§, b.)

Etikai vétséget követ el az az újságíró, aki a szenzáció érdekében kíméletlenül figyelmen kívül hagyja a bűncselekmény áldozatainak, az áldozatok hozzátartozóinak személyiségi jogait, érzelmeit. (6§, d.)

- **Clubul Roman de Presa, Etikai kódex**

Az újságíró csak olyan hiteles információt közvetíthet, amelyet legalább két független forrásból leellenőrzött. (Második cikk)

Az újságírónak nincs joga a véleményét tényként kezelni. A híreknek pontosaknak, objektívnek kell lenniük, nincs helye személyes véleménynek. (Harmadik cikk)

Az újságíró kötelessége, hogy tiszteletben tartsa az állampolgárok magánéletét, különösképpen az áldozatok identitását kell bizalmasan kezelni. Az újságíró nem részletezheti az emberölés lefolyását. (Negyedik cikk)

Melléklet 7. – Törvényi háttér

- **Románia büntetőeljárás, 4. cikkely, (1.)**

Bármely személy ártatlannak minősül mindaddig, amíg jogerős ítélet nem születik a bűnösségét bizonyítva.

- **Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata**

Minden büntetendő cselekménnyel vádolt személyt ártatlannak kell vélelmezni mindaddig, amíg bűnösségét nyilvánosan lefolytatott perben, a védelméhez szükséges valamennyi biztosíték mellett, törvényesen megállapítják. (11. Cikk, (1).)

Senkinek magánéletébe, családi ügyeibe, lakóhelye megválasztásába vagy levelezésébe nem szabad önkényesen beavatkozni, sem pedig becsületében vagy jó hírnevében megsérteni. Minden személynek joga van az ilyen beavatkozásokkal vagy sértésekkel szemben a törvény védelméhez. (12. cikk)

- **Románia Alkotmánya**

23. szakasz – A személyi szabadság

(1) A személyi szabadság és a személyi biztonság sérthetetlenek.

(11) Az elítélő bírósági határozat véglegessé válásáig a személyt ártatlannak tekintik.

26. szakasz – Az intim, a családi és a magánélet

(1) A közhatóságok tiszteletben tartják és oltalmazzák az intim, a családi és a magánéletet.

(2) A természetes személy jogosult önmagával rendelkezni, ha nem sérti meg mások jogait és szabadságjogait, a közrendet vagy a közérkölcst.

30. szakasz – A kifejezés szabadsága

(6) A kifejezés szabadsága nem sértheti meg a személy méltóságát, becsületét, magánéletét és saját arcúlatához való jogát.

- **A Tanács által kibocsátott kódex** (*Consiliului Național al Audiovizualului*)

El kell kerülni a tragikus eseményekkel, azok okával, következményeivel kapcsolatos feltételezéseket, a sokkoló képek ismételt bemutatását, és meg kell jelölni az információk forrását.

Az áldozatok neve nem közölhető, a nevek hivatalos közlésétől és megerősítésétől eltekintve. A kódex rögzíti az ártatlanság vélelmét, és azt is, hogy a rendőrségi, illetve ügyészégi anyagok csak az áldozatok vagy azok családja hozzájárulásával közölhetők.

- **Európai Parlament Közgyűlésének 1003.sz. 1993. évi határozata az újságírói etikáról**

Újságírásban az információknak és véleményeknek különösen tiszteletben kell tartani az ártatlanság vélelmét olyan ügyekben, melyek még folyamatban vannak, és tartózkodniuk kell attól, hogy ítéletet mondjanak. (22. szakasz)

Tisztelni kell az egyének magánéletéhez való jogát. A közhivatalnokok magánéletét védelemben kell részesíteni, kivéve olyan eseteket, amikor a magánéletüknek a közéletre is hatása van. Az a tény, hogy valaki közhivatalt vállal, nem foszthatja meg a magánéletének tiszteletben tartásától. (23. szakasz)